

Antti Möller, Jan-Erik Tarpila, Lari Karreinen

KAUPUNKILAISTEN RAATI

KÄSIKIRJA

Helsingin kaupunki
Kaupunkisuunnitteluvirasto

Suomen Facilitaattorit ry

VISIO
ajatuspaja

• TEKIJÄT

Antti Möller, Ajatuspaja Visio
Jan-Erik Tarpila, Suomen Fasilitaattorit ry
Lari Karreinen, Suomen Fasilitaattorit ry

1. painos

ISBN 978-952-272-618-6(pdf)

© Möller A., Tarpila J-E, Karreinen L. & Helsingin kaupunki, 2014

Julkaisu: Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto & Helsingin kaupunginkanslia

Taitto: Heikki Sallinen

Kansikuva: Helsingin kaupungin aineistopankki

Valokuvat: Jan-Erik Tarpila, Antti Möller, Lari Karreinen,
Outi Rissanen, Helsingin kaupunki

Helsingin kaupunki, Helsingin Demokratiapilotit

Hallintokeskus/ Viestintä

PL 1 (Satamatalo, Olympiaranta 3)

00099 Helsingin kaupunki

Projektipääällikkö Janne Typpi

(09) 310 73372, 050 402 2834

<http://demokratia.hel.fi>

Ajatuspaja Visio

Projektikoordinaattori Antti Möller

Fredrikinkatu 33 A

00120 Helsinki

Puh. 044 545 5698

<http://http://www.visili.fi/>

Suomen Fasilitaattorit

Fasilitaattori Jan-Erik Tarpila

jan-erik@tarpila.com

Puh. 040 514 2335

Fasilitaattori Lari Karreinen

Puh. 0400 487 642

<http://www.fasilitaattorit.fi>

Esipuhe

Kaupunkilaisten raati -mallia käytettiin Helsingin pysäköintipolitiikan valmistelun yhteydessä yhtenä keskeisenä vuorovaikutuskanavana. Raati kokoontui keväällä ja loppukesästä 2013.

Pysäköintipolitiikan uudistaminen oli ennalta tunnistettu hyvin vahvasti mielipiteitä jakavaksi aiheeksi. Tästä syystä etsittiin mahdollisimman monipuolisia ja rakentavia kehittämis ehdotuksia tuottavaa vuorovaikutusmenettelyä.

Kaupunkilaisten raati työskenteli hyvin intensiivisesti. Oli merkille pantavaa, kuinka hyvin erilaisista taustoista ja lähtökohdista aihetta lähestyvät henkilöt pystyivät käymään kehittävää keskustelua vahvasti mielipiteitä herättävästä teemasta. Raati kykeni myös pukemaan työnsä tulokset konkreettisiksi ehdotuksiksi, joista monta sisällytettiin pysäköintipolitiikan ehdotukseen. Raadin julkilausuman myötä kaupunginhallitukselle esitettävä pysäköintipolitiikka kehittyi sisällöltään paremmaksi.

Kaupunkilaisten raati oli prosessina valmistelevien virkamiesten mieltä avartava. Uskon myös, että työhön osallistuneet kaupunkilaiset ja poliitikot kokivat saavansa raadin työskentelystä selvää lisäarvoa.

Ville Lehmuskoski

Liikennesuunnittelupäällikkö,
Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Sisällysluettelo

I Johdanto	4
Miksi demokratiaa pitää vahvistaa?	4
Demokratiapilotit osana Helsingin demokratiahanketta	5
Kaupunkilaisten raati vuorovaikutusmallina	6
Kaupunkilaisten raadin keskeiset periaatteet	8
II Kaupunkilaisten raadin toteuttaminen	11
Kaupunkilaisten raadin vaiheet	11
Teeman valinta	11
Edellytysten varmistaminen ja organisoituminen	13
Raadin muodostaminen	14
Ensimmäinen työpaja: Kaupunkilaisten raati	16
Toinen työpaja: Kaupunkilaisten paja	19
Kolmas työpaja: Päätäjien paja	21
III Tulokset ja tulevaisuus	23
IV Liitteet	25

Johdanto

Tästä käsikirjasta saat tukea kaupunkilaisten raadiksi nimetyn kansalaisvaikuttamisen vuorovaikutusmallin käyttöön ja työpajojen järjestämiseen. Tämä on myös kertomus kaupunkilaisten raati -nimisestä demokراطiapilotista Helsingissä vuonna 2013.

Kaupunkilaisten raati osallistaa kaupunkilaisia suunnitteluun ja antaa poliittista päätöksentekoa täydentäviä vaihtoehtoja. Taustalla on ajatus keskustelelevasta, pohdiskelevasta ja uutta luovasta demokratiasta.

Lisätietoja pilotista ja vuorovaikutusmallista saa käsikirjan tekijöiltä.

Antti Möller
projektikoordinaattori
antti.moller@gmail.com
044 545 5698

Jan-Erik Tarpila
fasilitaattori
jan-erik@tarpila.com
040 514 2335

Lari Karreinen
fasilitaattori
lari@karreinen.org
0400 487 642

Miksi demokratiaa pitää vahvistaa?

Maailma muuttuu. Perinteinen malli, jossa asukkaat valitsevat päättäjät, päättäjät tekevät virkamiesten valmistelusta päätökset ja virkamiehet toteuttavat, ei enää toimi yhtä hyvin kuin ennen. Asiat ovat monimutkaistuneet ja intressien yhteensovittaminen on yhä vaikeampaa. Asukkaat haluavat ja osaavat osallistua sekä vaikuttaa.

Perinteinen käsitys demokratiasta on äänestyskeskeinen ja perustuu kuvitelmaan mielipiteiden pysyvyydestä. Kaupunkilaisten raadin perusläh-

tökohtana on, että tavanomaiset osallistumisen ja vaikuttamisen muodot, kuten äänestäminen ja kuntalaisten kuulemiset tarvitsevat rinnalleen muita osallistumisen malleja. Valituksissa ja yleisöpallitoilla purkautuu osa tyytymättömyydestä riittämättömiin kansalaisvaikuttamisen keinoihin.

Kaikki osapuolet on silti mahdollista saada työskentelemään yhdessä. Kuinka edistää mielekästä ja rakentavaa asukkaiden, virkamiesten ja päättäjien yhteistyötä?

Yksi merkittävä syy Not In My Backyard -ajattelulle lienee se, että osalliset eivät pääse osallisiksi tarpeeksi varhaisessa vaiheessa. Sen vuoksi päivitetty ajatus demokratiasta tukee osallistumista yhä aikaisemmassa vaiheessa. Asukkaat eivät enää tyydy vain passiivisiksi palveluiden käyttäjiksi, vaan he haluavat olla rakentamassa kaupunkia omanlaisekseen.

Kun asukkaat otetaan mukaan jo valmisteluvaiheeseen, ideat ja tarpeet saadaan sovitettua paremmin yhteen ja lopputuloksena syntyy parempia päätöksiä. Samalla kaikki sitoutuvat päätösten toteuttamiseen ja kaupunkilaiset ottavat vastuuta

”Päätöksentekoa ja valmistelua ei voida steriilisti erottaa toisistaan. Valmistelukin on päätöksentekoa, joka kansanvaltaperiaatteen näkökulmasta on liian arvokas jätettäväksi yksin virkahallinnon reviiriksi.”

– Aimo Ryyänen, kunnallisoikeuden professori¹

omasta ympäristöstään. Kun asukkaat ovat alusta asti mukana, tarve valittaa jälkikäteen vähenee.

Demokratiapilotit osana Helsingin demokratiahanketta

Kaupunkilaisten raati -demokratiapilotti syntyi osana Helsingin kaupungin demokratiahanketta² ja alueellisen osallistumisen kokeilua, joka käynnistyi valtuustokaudella 2009-2012. Pilotit käynnistettiin demokratiaryhmän³ esityksen pohjalta.

<http://demokratia.hel.fi>

Demokratiapilottiehtotuksien keräämiseksi järjestettiin syyskuussa 2012 kaikille kaupunkilaisille avoin haku. Haku tuotti yhteensä 39 ehdotusta, joista 29 koski rajattua maantieteellistä aluetta ja yhdeksän koko kaupunkia yhdistävää teemaa.

Joulukuussa kaupunginhallitus valitsi näistä ne kymmenen demokratiapilottia, jotka tuli toteuttaa vuoden 2013 aikana⁴. Kaupunkilaisten raati oli yksi kolmesta koko kaupunkia käsittelevästä teemapilottista.

Kaupunki halusi asukasvetoisesti testata erilaisia menettelytapoja, joiden soveltuvuutta myös myöhempään käyttöön oli samalla tarkoitus selvittää. Pilottien toivottiin tarjoavan Helsingin kaupungille uusia työvälineitä asukasvuorovaikutukseen. Tähän Kaupunkilaisten raati -vuorovaikutusmalli antoi rakentavan pohjan.

”Helsingissä eletään murrosvaihetta kaupungin ja kansalaisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Kymmenen vuoden sisällä kaupungin toimintamalli muuttuu rajusti.”

– Jussi Pajunen, Helsingin kaupunginjohtaja

Kaupungin hallintokeskus koordinoi pilottien toteutusta ja seurantaa sekä avasi keväällä 2013 piloteille yhteisen verkkosivun⁵. Alueellisen kokeilun erillisestä määrärahasta katettiin pieni osa pilottien kuluista, muuten kaupungin virastot tukivat pilotteja omista budjeteistaan sekä viranomaisten normaalin työajan puitteissa.

¹ Ryyänen Aimo 2010: Pormestari, sivu 31.

² <http://demokratia.hel.fi/>

³ <http://demokratia.hel.fi/demokratiaryhm%C3%A4/>

⁴ http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunginhallitus/Suomi/Paatos/2012/Halke_2012-12-17_Khs_45_Pk/4B386786-E88C-4FB9-A680-ED91BBD4FF81/Pilottihankkeiden_valinta_alueellisen_osallistumis.html

⁵ <http://demokratia.hel.fi/>

Kaupunkilaisten raati vuorovaikutusmallina

Raadissa heterogeeninen kaupunkilaisista koottu ryhmä etsii ohjattuna uusia näkökulmia ja vaihtoehtoja. Kaupunkilaisten raati lisää päätöksenteon legitimiteettiä ja tuottaa oikeudenmukaisia sekä yhteiseen hyvään tähtääviä ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin. Raati tarjoaa voimakkaan välineen koota asukkaita rakentamaan keskusteluun ja yhteisen tulevaisuuden suunnitteluun. Tämän lisäksi raadin arvo liittyy aktiivisen kansalaisyhteiskunnan rakentamiseen ja kaupunkilaisten osallisuuden lisäämiseen. Taustalla on ajatus vuorovaikutteisesta pohdiskeluvasta uutta luovasta demokratiasta.

Raati on muita osallistumisen tapoja täydentävä kanava. Raati on prosessina turvallinen, koska se ei yritä murtaa olemassa olevia päätöksentekotapoja vaan tukee niitä. Se tuo asukkaiden yhteisen viisauden päättäjien käyttöön ja täydentää vakiintuneita päätöksenteon tapoja.

"Olen ollut yli tuhannessa asukastilaisuudessa ja yleensä niissä kuulee huutoa ja pahaa mieltä. Nyt sain rakennusaineiksi ja hyviä ideoita omaan työhöni."

- virkamies -

Mallin sovellusalueet

Tässä käsikirjassa kuvataan kaupunkilaisten raatien käyttöä kunnallisen päätöksenteon tukena. Työskentely saattaa erilaiset ihmiset yhteiseen keskusteluun ja mahdollistaa ratkaisujen synnyttämisen ennemmin kuin ongelmien ratkaisemisen.

Malli soveltuu käyttöön erityisesti silloin, kun aihe on:

1. monimutkainen, laaja ja monia sidosryhmiä koskettava,
2. erimielisyyttä edustuselimissä ja kansalaisissa herättävä,
3. merkittävä ja sillä on pitkäaikaisvaikutuksia ihmisten elämään ja ympäristöön ja
4. kun aihe edellyttää ihmisiltä taloudellisia uhrauksia, kompromisseja tai muutoksia käyttäytymisessä.

Vastaavia kansalaisvaikuttamisen malleja on käytetty niin kylissä ja kaupungeissa, liike-elämän organisaatioissa ja yhteisöissä kuin myös valtioiden yhteistoiminnallisessa suunnittelussa ja kehittämisessä. Kaupunkilaisten raati -vuorovaikutusmallia voidaan kaupunkisuunnittelun lisäksi hyödyntää esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon tai nuorisotyön sektorilla. Tilanteen mukaan vastaavia

vuorovaikutusmalleja on kutsuttu kyläneuvostoksi, yhteisöraadiksi, organisaationeuvostoksi tai esimerkiksi kansalaisraadiksi.

Kaupunkilaisten raati -vuorovaikutusmallin muotoutuminen

Kaupunkilaisten raadin perusajatus on lähtöisin Ned Crosby'n tunnetuksi tekemästä *Citizens Jury*⁶ kansalaisraadista, jonka tarkoituksena oli amerikkalaisen kansalaisosallistumisen lisääminen. Sitten Jim Rough on jatkokehittänyt raateja *Wisdom Council*⁷ nimen alla ja kehittänyt raadin työskentelyn ohjausta.

Kummassakin tapauksessa erilaisia näkemyksiä kerätään tavallisista kaupunkilaisista muodosteissa pienryhmissä. Kun raadin aiheena on ennalta määritelty ongelma ja prosessi on kertaluontoinen tai ajallisesti rajattu, niin *Wisdom Council* työskentelystä käytetään nimeä *Creative Insight Council*.⁸ Muita kaupunkilaisten raadille läheistä sukua olevia sovelluksia ovat konsensuskonferenssit (consensus conference), deliberatiiviset mielipidemittaukset (deliberative polling) ja 2000-luvun kyläkokoukset (town meeting). Nämä eroavat toisistaan osallistujaryhmän muodostuksen sekä prosessin keston ja vaikutusten osalta.

Kaupunkilaisten raateja on sovellettu menestyksekkäästi muun muassa Yhdysvalloissa⁹, Itävallassa ja muissa saksankielisissä maissa.¹⁰ Kaupunkilaisten raati on yksi muoto kansalaisraadeista. Tanskaa lukuun ottamatta raateja on toistaiseksi toteutettu Suomessa ja muissa Pohjoismaissa varsin vähän.¹¹

Kaupunkilaisten raadin kytkös päätöksentekoon

Kaupunkilaisten raati synnyttää vaihtoehtoja päätöksenteossa ajankohtaiseen teemaan tai kysymykseen. Jos raadin työskentely ei kytkeydy välittömästi päätöksentekoon, kyseessä on yleinen tulevaisuuden suunnittelu, jossa kansalaisista muodostettu "viisaiden neuvosto" synnyttää vaihtoehtoja itse valittuihin kysymyksiin. Esimerkiksi Itävallassa järjestettyjen *Wisdom Council* -prosessien

tuloksissa korostuivat käsiteltävien asioiden näkeminen eri näkökulmista.¹²

Itävallassa Bregenzin kaupungissa haluttiin kehittää kaupungin ja Konstanz-järven välistä aluetta 100 miljoonalla eurolla. Aikaisempien hankkeiden hankaluuksia ei haluttu toistaa, joten asukkaat päätettiin ottaa mukaan *Creative Insight Council* (BürgerRaat) -työskentelyn avulla. Kaupunkisuunnittelijat olivat ajatelleet, että tunneli olisi paras ratkaisu yhdistää kaupungin keskusta järven rantaan. Osallistavan työskentelyn tuloksena kaupunkilaiset totesivat, että he haluavat mieluummin sillan, jolta voisi katsella auringonlaskua. Näin lopulta päätettiin ja silta valmistui vuoden 2013 lopulla.

⁶ <http://jefferson-center.org/what-we-do/citizen-juries/>

⁷ <http://www.wisedemocracy.org/page11/page18/page18.html>

⁸ http://www.wisedemocracy.org/page11/page18/creative/creative_insight_council.html

⁹ http://www.wisedemocracy.org/page2/page12/rogue_valley_wc_experiment.html

¹⁰ http://www.wisedemocracy.org/page2/page4/wisdom_councils_in_austria.html

¹¹ http://shop.kunnat.net/download.php?filename=uploads/kansalaisosallistumisensaisalto_ebook.pdf

¹² http://www.wisedemocracy.org/page2/page4/styled-10/files/wccouncil.finalreport.eipp_en.pdf

Kaupunkilaisten raadin keskeiset periaatteet

Kaupunkilaisten raadin suunnittelun ja toteutuksen kannalta on oleellista ymmärtää ja soveltaa taustalla olevia periaatteita. Center of Wise Democracy on määritellyt keskeiset Wisdom Councilin kaksitoista periaatetta.¹³ Merkityksellinen keskustelu ja rikastava vuorovaikutus ovat tärkeämpiä kuin suunnitelman, menetelmien tai käsikirjan pilkuntarkka noudattaminen. Tämä käsikirja auttaa käyttöönoton suunnittelussa, mutta paras työkalu on talonpoikaisjärki ja tilannetaju.

Seuraavassa esitetyt periaatteet saattavat vaikuttaa itsestäänselvyyksiltä. Käytännössä ja tiedostamatta kuitenkin toimimme näiden periaatteiden vastaisesti suuressa osassa normaalia vuorovaikutusta ja poliittista keskustelua: osallistamme ihmisiä silloin, kun sille ei ole tarvetta, juutum-

me ratkaisemaan ristiriitoja, kun tulisi nähdä miten paljon olemme samaa mieltä, sekä yritämme synnyttää päätöksiä ennenaikaisesti, kun emme vielä ole kuulleet toisiamme saati näe kokonaisuutta. Periaatteiden tietäminen ja ymmärtäminen on vielä kaukana niiden soveltamisesta käytäntöön.

Raadin ja teeman kohtaaminen

Raadin onnistumisen edellytyksenä on, että raatilaiset työstävät omalle aiheelle teemaa, josta he ovat kiinnostuneita ja valmiita ottamaan vastuuta. Jos teema ei herätä tunteita tai osallistujalla ei ole yhteyttä aiheeseen, niin osallistujan panostus keskusteluihin voi olla heikko.

Mikäli osallistamme ihmisiä sellaiseen, mikä heitä ei kiinnos-

¹³ <http://www.wisedemocracy.org/page11/page18/wisdom/page43/page43.html>

ta tai mitä he eivät ymmärrä, niin tuhlaamme vain kaikkien osapuolten energiaa ja aikaa. Sama pätee myös toisin päin: osallistamisen on oltava mielekästä ja tuloksia on arvostettava ja huomioitava päätöksenteossa. Etukäteen on määritettävä, missä kohtaa osallistujien tietotaitoa tarvitaan ja miten sitä hyödynnetään.

Vastavuoroinen vaikuttaminen turvallisessa ilmapiiirissä on rakentavan yhteistyön perusedellytys. Raati tarjoaa mahdollisuuden synnyttää uutta syvässä vuorovaikutuksessa.

Raadin prosessin kulmakivet

Työskentelylle on hyödyksi varmistaa, että raatilaiset ymmärtävät kokonaisuuden ennen kuin he ryhtyvät rakentamaan yksityiskohdista yhteisymmärrystä. Kokonaisuuden ymmärtämisen kannalta on tärkeää tehdä turvallisesti näkyväksi eri näkökulmat ja intressit. Ennakkoluulojen ylittämiseksi erilaisuus on nostettava esiin. Raadissa erimielisyydet eivät ole ongelmia tai taustamelua vaan tiedostettavia kokonaisuutta valaisevia tekijöitä.

”Raati pystyi astumaan oman sidosryhmän ulkopuolelle ja katsomaan maailmaa sieltä käsin uusin silmin.”

– Titta Reunanen, Helsingin kaupungin hallintokeskuksen projektisuunnittelija

Kiistely ja monologit harvoin vaikuttavat ihmisten mielipiteisiin tai edistävät demokratiaa. Kilpailusta vapautuminen ja rakentava vuorovaikutus on

parempi vaihtoehto. Tärkeää on tunnistaa asioita, jotka yhdistävät ryhmää. Hyvinkin ristiriitaisessa ryhmässä saattaa erimielisyys kohdistua vain yksityiskohtiin, joihin on helppo juuttua. Siksi on oleellista nähdä metsä puilta ja korostaa yhteistä päämäärää.

”Juutumme helposti pieniin erimielisyyksiin, vaikka olemme suurimmasta osasta tärkeitä asioita samaa mieltä. Katsokaamme yhdessä tulevaisuuteen erilaisuudestamme huolimatta.”

– Jan-Erik Tarpila, fasilitaattori

Kun pidättäydymme tekemästä välittömiä päätöksiä tai valintoja, niin annamme tilaa kuuntelulle ja ymmärretyksi tulemiselle. Tätä tukee *dynaamisen fasilitointi*¹⁴. Sen avulla rakennetaan ratkaisujen, vaihtoehtojen, kysymysten ja havaintojen palapeliä. Parhaimmillaan prosessi auttaa ryhmää löytämään ilmeisen ratkaisun vastakkaistenkin näkökantojen keskeltä.

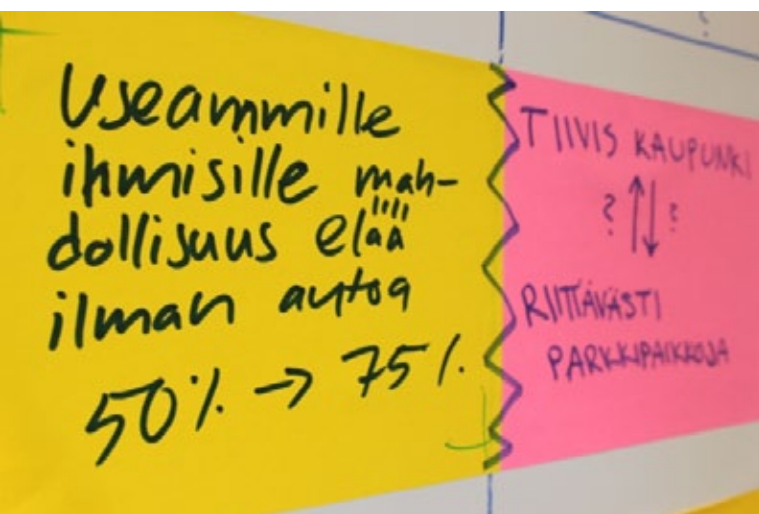

- Kokonaisuus ennen osia
- Erilaisuuden näkeminen
- Fokus yhdistävissä asioissa
- Kilpailusta vapautuminen
- Yhteinen maaperä ja päämäärä
- Päätöksenteosta pidättäytyminen

Ilman turvallisuutta ei synny mitään hyvää

Prosessin, ryhmän ja yksilöiden turvallisuus on työskentelyn onnistumisen kannalta aivan keskeistä. Tällöin osallistujat uskaltavat avata ajatuksiaan sekä intressejään ja alkaa muodostaa yhteisymmärrystä. Jokaisen osallistujan mielipide tulee olla yhtä hyväksyttävä ja todellinen. Vastakkainasettelujen sijaan autetaan ihmisiä kuulemaan toisiaan. Tämä luo yhteistä todellisuutta ja luottamusta.

Raati ei korvaa päätöksentekoa, vaan täydentää sitä. Kaikki lopulliset päätökset tehdään voimassa olevia käytäntöjä noudattaen. Jo alussa kerrotaan, että lopputuloksena syntyy raadin yhteinen julki-lausuma, jonka kaikki osallistujat voivat allekirjoittaa.

¹⁴ Tarkemmin menetelmästä liitteissä.

- Yksilön turvallisuus
- Ryhmän turvallisuus
- Vuorovaikutuksen turvallisuus
- Prosessin turvallisuus

Rakentavan vuorovaikutuksen mahdollistaminen

Raadin tarkoituksena on tuoda ihmiset omista viitekehyksistään yhteisen pöydän ääreen. Se murtaa käsityksiä ihmisten valintojen pysyvyydestä. Kun päästämme irti tarpeesta yrittää muuttaa muita ja annamme itsellemme luvan tulla vaikutetuiksi, suuntaamme energiamme yhteistyöhön ja yhteisen tulevaisuuden rakentamiseen. Oman edun tavoittelu häviää ja keskustelu suuntautuu yhteiseen hyvään.

Yhteistyöhön suuntautuminen muuttaa osallistujien argumentointia. Osallistujat etsivät yksittäisiä tahoja tai henkilökohtaisia intressejä suosivien

perusteluiden sijaan ratkaisuja, jotka yhdistävät eri sidosryhmiä. Yhdessä ajattelu antaa tilaa kollektiivisen älykkyyden kehittymiselle.

”Jos raati on Helsinki pienoiskoossa,
niin tämä on hieno kaupunki!”

– Tuomo Kuivamäki, kaupunkilaisten raadin jäsen

- Yhteinen tulevaisuus
- Yhteistyö
- Yhteinen hyvä
- Vaihtoehtojen synnyttäminen

Kaupunkilaisten raadin toteuttaminen

Kaupunkilaisten raadin vaiheet

Kaupunkilaisten raati koostuu valmisteluvaiheesta sekä kolmesta työpajasta. Aluksi valitaan käsiteltävä teema ja seuraavaksi kootaan aiheen kannalta mahdollisimman edustava raati, joka muodostaa kaupungin pienoiskoossa.

Ensimmäisessä työpajassa raatilaiset keskustelivat aiheesta keskenään. Tuloksena syntyy julkilausuma, jonka takana raatilaiset pystyvät seisomaan. Toisessa raatilaisten esittelevät julkilausuman kaikille kaupunkilaisille avoimessa tilaisuudessa. Tilai-

suudessa muut kaupunkilaiset pääsevät keskustelemaan aiheesta ja raadin julkilausumasta. Lopuksi kolmannessa työpajassa raatilaisten esittelevät julkilausuman päättäjille, joiden kanssa jatkotyöstetään aihetta. Vaiheiden tarkempi kulku ja toteutus on kuvattu jäljempänä.

Kaupunkilaisten raadin vaiheet:

- **VALMISTELU**
Aiheen valinta, organisoituminen ja raadin muodostaminen.
- **TYÖPAJA I – Kaupunkilaisten raati**
Ensimmäisessä työpajassa raadin jäsenet kokoontuvat keskustelemaan valitusta teemasta yhdestä kahteen päivää ohjatusti.
- **TYÖPAJA II – Kaupunkilaisten paja**
Työpajassa raadin tulokset esitellään ja kaupunkilaiset pääsevät keskustelemaan aiheesta ja julkilausumasta asiantuntijoiden ja raatilaisten kanssa.
- **TYÖPAJA III – Päättäjien paja**
Viimeisessä työpajassa raadin julkilausumaa ja aihetta käsitellään yhdessä päättäjien kanssa.

Teeman valinta

Kaupunkilaisten raadista puhuttaessa teema voi olla kysymys, haaste, ehdotus, suunnitelma tai muu poliittisen päätöksenteon kannalta keskeinen, tunteita herättävä ja mielellään ajankohtainen aihe. Teeman valinta on kaupunkilaisten raadin yksi merkittävimpiä vaiheita.

Raadin keskustelujen merkityksellisyyden ja vaikuttavuuden kannalta on keskeistä, että suunnitte-

lun ja päätöksenteon aikataulut ovat linjassa raadin työskentelyn kanssa. Raatilaisten, virkamiesten ja päättäjien on helpompi sitoutua teemaan ja motivoitua työskentelyyn, kun aihepiiri on ajankohtainen tai jopa kiireellinen. Haastavampi ja enemmän vapautta tuova mahdollisuus on antaa raatilaisten itse päättää heitä yhdistävä teema, jota raadissa käsitellään.

• 1/2013 Teeman valinta

• 4/2013 Raadin valinta

• 4/2013 Työpaja I –
Kaupunkilaisten raati

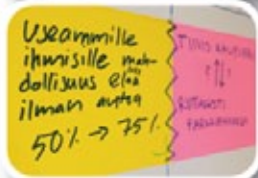
• 5/2013 Työpaja II –
Kaupunkilaisten paja

• 9/2013 Työpaja III -
Päättäjien paja

• 10/2013 Arviointi- ja
seurantaraportti

• 10/2013 Uusi ehdotus
pysäköintipolitiikaksi

• 11/2013 Ehdotukset
päättäjien käsittelyssä

• 12/2013 Käsikirja

Pysäköintiraadin vaiheet ja aikataulu

Raadin käsittelemän teeman ja siihen liittyvien kysymysten tulee olla haastavia ja avoimia eli sellaisia, jotka eivät ole itsestään selviä tai jo päätettyjä. Lisäksi teeman tulee olla helposti ymmärrettävä ja kiinnostava. Hyvä teema herättää tunteita ja siihen liittyy paljon erilaisia tai jopa ristiriitaisia näkökulmia.

Pysäköintiraadissa

Pilotin onnistuminen edellytti, että kaupunkilaisten raadin teemaksi löytyisi sellainen aihe, jolla on kaupungille todellista merkitystä. Vision ja Suomen Fasilitaattorien edustajat painottivat, että kaupungin edustajat itse osaisivat sellaisen parhaiten tunnistaa. Kaupunkia pyydettiin valitsemaan ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti merkittävä aihe, joka olisi poliittisessa päätöksenteossa vasta vireillä tai valmisteilla. Teeman tuli myös olla ainakin osittain tavallisille asukkaille tuttu sekä tunteita herättävä.

Näistä lähtökohdista Kaupunkilaisten raadin teemaksi kaupunki ehdotti Helsingin pysäköintipolitiikan uudistamista. Kaupunkisuunnitteluun liittyvää pysäköintipolitiikkaa ei oltu Helsingissä aikaisemmin linjattu kokonaisvaltaisesti. Kaupunkisuunnitteluvirastolla oli valmisteilla luonnos selvityksestä, joka toimisi samalla raadin pohja-aineistona.

Ajoitus oli erinomainen, ja aiheena pysäköinti vaikutti soveltuvan mainiosti raadin käsittelyyn.

Pysäköintiraadista opittua

Käytännössä teema osoittautui hyvin laajaksi. Työn alle otettu pysäköintipolitiikkaehdotus jakautui seitsemään strategiseen linjaukseen, joista oli johdettu kaksitoista kärkitoimenpidettä. Toimenpiteet itsessään olivat omia asiakokonaisuuksiaan, ja tästä

johtuen raati päätyikin käsittelemään kahtatoista erillistä aihetta.

Tämä osaltaan pilkkoi työntekoa ja asetti omat haasteensa laajan kokonaisuuden hallintaan ja mielipiteen muodostamiseen. Lopulta raati selviytyi haasteesta yli odotusten sitoutuneen ryhmän, kaupunkisuunnitteluviraston tuen ja ammattimaisen fasilitoinnin avulla.

Suosittellemme panostamaan teemaan valinnan lisäksi myös teeman tarkempaan rajaukseen ja määrittelyyn. On hyvä varmistaa, että teeman laajuus ja moninaisuus on tasapainossa käytettävissä olevan ajan kanssa. Teeman ristiriitaisuus on hyväksi, mutta teeman sirpaloitumista itsenäisiksi alateemoiksi kannattaa välttää.

Edellytysten varmistaminen ja organisoituminen

Hankkeen onnistumiselle on nimettävissä joukko oleellisia edellytyksiä.

Jo suunnitteluvaiheessa tulee arvioida, että teema täyttää sille asetetut vaatimukset. Kaupungin toimielimien keskinäinen yhteistyö, roolit ja sitoutuminen tulee varmistaa jo alussa, samoin yhteistyö fasilitaattoreiden kanssa. Myös päättäjät on hyvä ottaa mukaan prosessiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Raadin tulee muodostua aiheesta kiinnostuneista ja kohderyhmää kattavasti edustavasta otoksesta kaupunkilaisia, joten valintakriteerit on hyvä miettiä tarkkaan.

Lisäksi työpajojen suunnitteluun ja fasilitointiin tulee olla riittävästi osaamista. Ymmärrys fasilitoinnin periaatteista auttaa prosessin ja keskustelujen ohjaamisessa sekä tulosten keruun toteuttamisessa. Suunnittelun yhteydessä kannattaa myös varmistaa, että raadin julkilausumaa voidaan ja halutaan hyödyntää osana poliittista valmistelua ja päätöksentekoa.

Pysäköintiraadissa

Hanke toteutettiin Helsingin kaupungin, Suomen Fasilitaattorit ry:n ja Ajatuspaja Vision yhteistyönä. Työryhmään kuului neljän eri organisaation edustajia:

- Antti Möller, Ajatuspaja Visio
- Jan-Erik Tarpila, Suomen Fasilitaattorit ry
- Lari Karreinen, Suomen Fasilitaattorit ry
- Mikko Uro, kaupunkisuunnitteluvirasto
- Juha-Pekka Turunen, kaupunkisuunnitteluvirasto
- Juha Hietanen, kaupunkisuunnitteluvirasto
- Janne Typpi, hallintokeskus
- Titta Reunanen, hallintokeskus
- Outi Rissanen, hallintokeskus

Vision päävastuuna oli hankkeen koordinointi, seuranta ja käsikirjan laadinta. Suomen Fasilitaattorit ohjasivat työskentelyprosessin suunnittelua ja vastasivat työpajojen fasilitoinnista. Kaupunkisuunnitteluvirasto resursoi hankkeen, toimi teeman asiantuntijana ja ohjasi ulkoista viestintää. Hallintokeskuksen edustajat varmistivat kaupungin keskushallinnon tavoitteiden toteutumisen, auttoivat viestinnässä ja järjestivät yhteistapaamisia muiden demokراطiapilottien kanssa.

Heti vuoden alussa Kaupunkilaisten raati -demokratiapilotille tehtiin pilottisuunnitelma. Siinä määriteltiin koko prosessin askelmerkit.

Hankkeelle asetettiin neljä tavoitetta. Ensinnäkin raadin oli tarkoitus vahvistaa Helsingin demokratiaa. Tämä tapahtuisi kokeilemalla uutta toimintamallia, joka lisäisi kaupunkilaisten osallistumisen ja vaikutta-

Suunnittelun kriittiset kohdat:

1. Teeman valinta
2. Sidosryhmien yhteistyö
3. Raadin muodostaminen
4. Fasilitointiprosessin suunnittelu
5. Julkilausuman muodostaminen
6. Julkilausuman hyödyntäminen

misen mahdollisuuksia. Mallin tuli olla sellainen, jonka kaupunki voisi ottaa käyttöönsä pysyvästi.

Viimeisenä tavoitteena oli muodostaa raadin käsittelemästä teemasta asukkaiden syvälinen sekä punnittu näkemys, ja saattaa se osaksi virallista poliittista valmistelua ja päätöksentekoa.

Pysäköintiraadista opittua

Projektiorganisaatio oli erittäin toimiva. Keskeinen ydinryhmä ei työskennellyt saman katon alla, mutta

hyvällä suunnittelulla ja sisäisellä viestinnällä langat pysyivät käsissä ja toteutus eteni toivotulla tavalla. Osapuolet täydensivät hyvin toisiaan ja kaikilla oli selkeä rooli hankkeessa. Kaikki osapuolet olivat avoimen innostuneesti valmiita kokeilemaan uutta ja hyväksymään myös epäonnistumisen mahdollisuuden.

Ainoa haaste oli poliittisten päättäjien saaminen mukaan prosessiin. Suosittelemme sitouttamaan päättäjät prosessin alkuvaiheessa, jotta heille muodostuu omistajuutta ja he löytävät kaupunkilaisten raadin hyödyt itselleen.

Raadin muodostaminen

Raatiin osallistuminen tulee perustua vapaaehtoisuuteen ja aitoon kiinnostukseen teemaa kohtaan. Näin ollen myös suosittelemme, että osallistuminen olisi vastikkeetonta. Muodolliset palkinnot ja palkkiot voivat kuitenkin olla paikallaan.

Osallistujapooliin voidaan hakea ihmisiä avoimella haulla tai kutsumenettelyllä. Raadin jäsenten valinta osallistujapoolista suoritetaan ositetun satunnaisotannon kautta, jolloin edustavassa otokses-

sa tärkeät ryhmät ovat edustettuina otoksessa samassa suhteessa kuin perusjoukossa. Mikäli valinta tehdään ilmoittautumisjärjestyksessä, niin vastikkeettomuus vääristää otantaa. Tällöin hakijoiden joukossa on korostuneesti eläkeläisiä, työttömiä, opiskelijoita ja aktivisteja.

Teemasta riippuen suosittelemme kutsumaan raatiin 12–16 henkilöä. Crosby ja Nethercutin¹⁵ mukaan raadin koko on maksimissaan 24 ihmistä.

¹⁵ Crosby, Ned. & Doug Nethercut (2005): Citizens juries: Creating a Trustworthy Voice of the People.

Tätä suuremmat raadit eivät enää tue laadukasta keskustelua.

Raadin muodostamisen prosessi sisältää seuraavat vaiheet.

1. **teeman kannalta oleellisen kohdeväestön määrittäminen,**
2. **demograafisten ja asenteellisten tekijöiden valinta,**
3. **osallistujapoolin kokoamisen menetelmän valinta ja osallistujapoolin kokoaminen,**
4. **raatilaisten valinta ositetun satunnaisotannan kautta.**

Tavoitteena on muodostaa kattava mutta intensiivisen vuorovaikutuksen kannalta mielekkään kokoinen ryhmä. Samalla raatiin valittujen osallistujien tulisi edustaa kohderyhmän jäseniä mahdollisimman hyvin.

Avoimessa haussa kaupunkilaisille tiedotetaan mahdollisuudesta osallistua raatiin. Asukkaat hakevat erillisellä hakulomakkeella mukaan raatiin. Hakulomakkeessa selvitetään demografiatekijöitä sekä kysytään hakijoiden kiinnostusta ja motivaatiota teemaan liittyen. Vastanneiden joukosta muodostetaan ryhmä, joka teeman kannalta muodostaa kaupungin pienoiskoossa.

Avoim haku soveltuu erityisen hyvin ennalta määriteltuihin ja tarkasti rajattuihin teemoihin. Avoimessa hakumenettelyssä kannattaa kuitenkin tiedostaa, että hakijoiden jakauma ei ennen valintaa vastaa kaupunkia pienoiskoossa vaan monimuotoisuus tulee varmistaa valinnalla. Hakijoiden joukossa korostuu tyypillisesti eläkeläisten, opiskelijoiden, työttömien ja teemaan liittyvien aktivistien osuus.

Yhtenä haasteena on kaupunkilaisten raadista ja avoimesta hausta tiedottaminen kaupunkilaisille. Avoin haku voi osoittautua hitaaksi ja resurssija vaativaksi. Laaja monikanavainen tiedottaminen sekä edustavan joukon valinta vaativat aikaa ja työtä.

Kutsumenettelyssä lähetetään satunnaisille kaupunkilaisille niin monta kutsua, että saadaan riittävästi hakijoita. Tätä on käytetty Itävallassa, jossa kokemus on osoittanut, että teemasta riippuen tarvitsee lähettää noin kahdellesadalle kaupunkilaiselle kutsu, jotta saadaan muodostettua 16 henkilön raati varahenkilöineen.¹⁶

Kutsuttavat voi valita esimerkiksi satunnaisotannalla kaupungin väestötietojärjestelmästä. Tässä menetelmässä ryhmän demografinen monimuotoisuus perustuu sattumaan. Hakumenettely soveltuu yleisiin teemoihin, joiden suhteen on vaikea määritellä raadin monimuotoisuuden kannalta tar-

koituksenmukaista demografista jakaumaa. Satunnaisvalinta voi joidenkin tekijöiden osalta johtaa monimuotoisempaan kokoonpanoon.

Kummassakin menetelmässä kannattaa ennen lopullista valintaa olla puhelimitse yhteydessä valittaviin ja heidän varahenkilöihinsä. Ainakin kannattaa pitää huolta, että hakija on ymmärtänyt mistä raadissa on kyse, hänellä on mahdollisuus osallistua raatiin ja että henkilöllä on aitoa kiinnostusta aiheesta kohtaan. Kannattaa myös varmistaa, että raatilaiset hyväksyvät avoimuuden periaatteen työskentelyssä. Raadin mielipiteet ovat julkisia ja raadista otettuja kuvia voidaan käyttää raadin raportointia ja työskentelyä käsittelevissä yhteyksissä. Raadin lausunnot esitetään koko raadin yhteisenä tuotoksena ja tämän kollektiivisuuden periaatteen myötä yksittäisten osallistujien mielipiteitä ei ole tarvetta yksilöidä saati raportoida.

- **Avoin haku vai kutsumenettely**
- **Kaupunki pienoiskoossa**
- **Henkilökohtainen yhteys teemaan**
- **Aito kiinnostus ja mahdollisuus osallistua**
- **Ennakkosopimus raadin jäsenten kanssa**

Pysäköintiraati.

”Mietin miksi juuri minut valittiin raatiin. Lopulta tajusin, että meitä kaikkia tarvitaan täällä.”

– Teija Tekkala, Kaupunkilaisten raadin jäsen

¹⁶ Bregenzin alueen tulevaisuusviraston (Büro für Zukunftsfrage) käsikirja Bürgerinnenratin eli Wisdom Councilin järjestäjille: <http://cdn2.vol.at/2012/08/Buergerrat-Vorarlberg.pdf>

Pysäköintiraadissa

Raati päätettiin koota vapaaehtoisen ilmoittautumisen kautta, sillä kaupunkisuunnitteluvirastolla oli hyviä kokemuksia tästä valintatavasta. Tieto ilmoittautumisesta julkaistiin kaupungin nettisivuilla, sanomalehdissä (Helsingin Uutiset, Metro ja Hufvudstadsbladet), Helsingin lähiradiossa sekä näyttelytila Laiturilla. Myös kaupunkisuunnitteluviraston tiedotelistoja ja Facebookia hyödynnettiin. Ilmoittautumisia tuli yhteensä 193 kappaletta. Hakijat hakivat lomakkeella (katso liite), jossa selvitettiin teeman kannalta oleellisia demografiatekijöitä sekä hakijoiden kiinnostusta aiheeseen.

Etsimme tavallisia kaupunkilaisia, jotka edustivat teeman kannalta relevantteja näkökulmia monipuolisesti. Myös naapurikunnista tulevat Helsingin pysäköintiasioista kiinnostuneet henkilöt olivat tervetulleita raatiin. Päädyimme kutsumaan yhteensä 16 henkilöä ja heille varahenkilöt. Raati muodosti valitun teeman näkökulmasta Helsingin pienoiskoossa.

Raadin kokoonpanolle määritettiin valintakriteerit. Autoilevien ja autottomien kotitalouksien edustavia tuli olla samassa suhteessa kuin kaupungissa muutenkin. Kantakaupungissa ja esikaupungissa asuvien edustus jaettiin myös tasan: todellisuudessa kanta-kaupungissa asuu vähemmän ihmisiä, mutta kaupunkitilan rajallisuuden vuoksi pysäköintipolitiikan vaikutukset ovat siellä merkittävämpiä, mikä nostaa

heidän painoarvoaan. Myös sukupuolen osalta pyrittiin tasajakoon, ja samaten ikä sekä muutamia muita demografisia tekijöitä huomioitiin.

Valinnassa huomioitiin helsinkiläisten liikkumistottumukset. Lisäksi määritettiin joukko *erityiskiintiöitä*, jotka täytettiin mahdollisuuksien mukaan. Erityiskiintiöillä pyrittiin varmistamaan, että raadin jäsenillä olisi monipuolinen näkemys pysäköintiin. Raatiin haluttiin vähintään yksi eläkeläinen, maahanmuuttaja, lapsiperheellinen, liikuntarajoitteinen, ympäri vuoden pyöräilevä, omakotitaloasuja ja alle 20-vuotias. Näistä ainoastaan alle 20-vuotiaan erityiskiintiöön ei löytynyt edustajaa, sillä yhtään näin nuorta henkilöä ei ilmoittautunut raatiin. Kaikki muut kiintiöt täyttyivät. Liitteessä näkyy lopullisen raadin tarkempi kuvaus.

Raadin esivalinnan laativat Antti Möller ja Outi Rissanen. Heidän esityksestään lopullisen valinnan suoritti raadin työryhmä. Yhteydenottojen perusteella ensimmäiseen työpajaan osallistui lopulta viisitoista raatilaista.

Pysäköintiraadista opittua

Kannattaa varmistaa, että jokaisella osallistujalla on jonkinlainen henkilökohtainen yhteys ja kiinnostus aiheeseen. Tällä on suora yhteys prosessiin sitoutumiseen ja työskentelyyn motivoitumiseen. Viestinnän raatilaisiin päin tulee olla avointa ja informatiivista.

Ensimmäinen työpaja: Kaupunkilaisten raati

Ensimmäistä työpajaa kutsutaan kaupunkilaisten raadiksi, josta myös koko vuorovaikutusmalli on saanut nimensä. Työpajassa raatilaiset kokoontuvat keskustelemaan aiheesta riippuen

päivästä kahteen päivään. Työskentely toteutetaan yhden tai mieluiten kahden fasilitaattorin ohjaamana. Työskentelyssä pyritään noudattamaan raadin periaatteita ja hyödynnetään *piirikeskustelun*¹⁷, dy-

¹⁷ <http://www.peerspirit.com/gifts/PeerSpirit-Circle-Guidelines2010.pdf>

naamisen fasilitoinnin¹⁸ ja konsensuksen rakentamisen menettelyjä raadin periaatteiden mukaisesti. Raadin tyypillinen työskentelymuoto on piiri tai dynaamisen fasilitoinnin yhteydessä puoliympyrä. Prosessin aikana työskentelyä voidaan jakaa pienempiin ryhmiin.

Työpajan vaiheet

Ennen varsinaisen työskentelyn aloitusta on hyvä auttaa osallistujia tutustumaan toisiinsa, orientoitumaan työskentelyyn ja raadin periaatteisiin. Jos aihe ei ole täysin selvä raadin jäsenille, niin on hyvä varata alkuun aikaa keskustella asiantuntijoiden kanssa teemasta ja varmistaa, että raatilaiset syntyvät yhteiseen keskusteluun riittävillä tiedoilla. Tämän jälkeen raati jatkaa suljettujen ovien takana, mikä edistää puolueettoman, luottamuksellisen ja turvallisen toimintaympäristön syntymistä.

”Aluksi olin skeptinen. Mutta pian huomasin, että tässä on punainen lanka.”

– Antti Seistola, Kaupunkilaisten raadin jäsen

Aluksi raati täsmentää, että mistä ollaan keskustelemassa ja tunnistaa keskeisiä kysymyksiä. Kun suuntaviivat ovat selvillä, aloitetaan fasilitoitu eli ohjattu keskustelu. Fasilitaattori kirjaa keskustelijoiden esiin nostamia faktoja, huolenaiheita, ydinkysymyksiä sekä vaihtoehtoja ja auttaa ryhmää tarkastelemaan kokonaisuutta eri näkökulmista. Onnistuessaan prosessi avittaa synnyttämään yh-

teisyymmärryksessä sellaisia ratkaisuja ja ehdotuksia, joita ryhmä ei kuvitellut voivansa löytää.

Esimerkki Kaupunkilaisten raadin ohjelmasta (12 h sisältäen tauot ja ohjeistukset)¹⁹

Päivä I (6 h)

1. Tutustuminen ryhmään, raatiprosessin ja kaupunkilaisten raadin periaatteisiin (60 min)
2. Tutustuminen teemaan asiantuntijoiden avustuksella (60 min)
3. Dynaamisesti fasilitoitu keskustelu I (120 min)
4. Ensimmäisen päivän sulkeminen (30 min)

Päivä II (6 h)

5. Dynaamisesti fasilitoitu keskustelu II (120 min)
6. Konsensuksen ja julkilausuman rakentaminen (120 min)
7. Lopetusseremoniat (30 min)

Työskentely jakautuu luovaan, ymmärrystä avaavaan keskusteluun (vaiheet 2,3 ja 5) sekä sulkevaan, julkilausumia muodostavaan keskusteluun (vaihe 6).

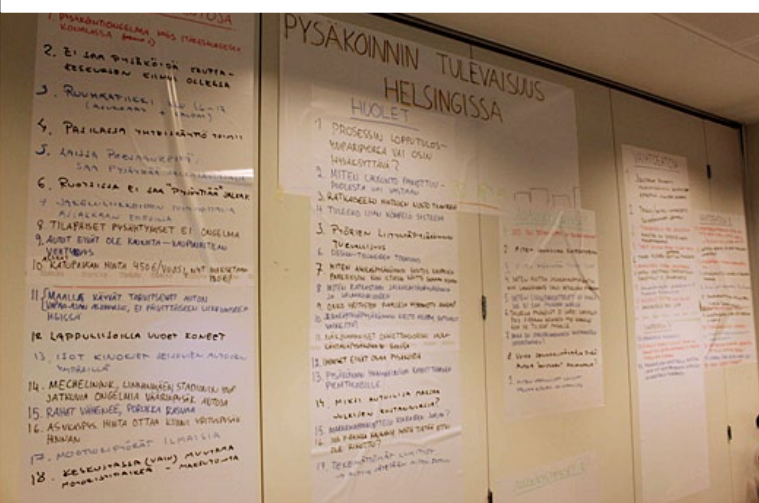
Huomioitavaa on, että raadin ulkopuoliset asiantuntijat osallistuvat ainoastaan kohtaan 2. Ruoka- ja kahvitaukoja ei ole merkitty yllä olevaan ohjelmaan eikä myöskään vaiheiden välisiä logistisia orientoitumisen ja ohjeistuksen vaiheita. Ohjelmaehdotus on vain ohjeellinen. Teeman selkeys ja haastavuus sekä fasilitaattoreiden kokemus vaikuttavat siihen, minkälainen aikataulutus ja prosessi sopii järjestäjille.

Kaupunkilaisten raadin fasilitointi ja tulokset

Wisdom council eroaa muistaa kansalaisraadeista rakenteensa lisäksi siinä, että ryhmän keskustelua ja yhteisyymmärryksen löytämistä tuetaan dynaamisella fasilitoinnilla. Menetelmästä löytyy lisätietoa menetelmäosiosta ja verkosta. Voit myös olla yhteisissä käsikirjan laatineisiin fasilitaattoreihin sekä menetelmän kehittäjiin Center of Wise Democracy saadaksesi vinkkejä ja tukea työskentelyyn.²⁰

”Dynaaminen fasilitointi luo pohjan mielten ja sydänten kohtaamiselle.”

– Lari Karreinen, Kaupunkilaisten raadin fasilitaattori

¹⁸ <http://www.co-intelligence.org/DFManual.htm>; <http://www.co-intelligence.org/P-dynamicfacilitation.html>

¹⁹ Ohjelman tarkempi esittely liitteessä 'Kaupunkilaisten raadin vaiheet'

²⁰ Center of Wise Democracy, <http://www.wisedemocracy.org>

Työn tuloksena syntyy ehdotuksia ja näkemyksiä valittuun teemaan liittyen. Näistä raadin jäsenet muotoilevat julkilausuman sekä sopivat, miten ja ketkä esittelevät julkilausuman kaupunkilaisten pajassa. Raadin tulosten lähtökohtana on yhteinen etu ja yhteisymmärrys. Käsiteltävän asian kohtaaminen monipuolisesti auttaa osallistujia asettumaan oman viitekehyksensä ulkopuolelle ja hyväksymään omien kantojen vastaisia mielipiteitä.

Toinen työpaja eli kaupunkilaisten paja kannattaa järjestää välittömästi kaupunkilaisten raadin jälkeen, mikäli käytännön järjestelyt tämän sallivat. Jos seuraava työpaja joudutaan järjestämään eri aikaan, voidaan raadin keskustelujen päätteeksi pitää lehdistötilaisuus. Voidaan myös säilyttää jännitys ja julkaista raadin julkilausuma vasta seuraavan työpajan yhteydessä.

Pysäköintiraadissa

Raadin ensimmäiseen työpajaan saapui 15 raatilaista. Yksi valituista

joutui perumaan niin lyhyellä varoitusajalla, ettei varahenkilöä voitu enää kutsua. Puolentoista päivän aikana toisilleen ennestään tuntemattomista ihmisistä tuli tuttuja keskustelukumppaneita.

Palautteessa moni kertoi alussa olleensa hyvin epäluuloinen sen suhteen, syntykö keskusteluista yhtään mitään. Lopussa kaikki olivat tyytyväisiä.

Osallistajat olivat valmistautuneet kunnioitettavan huolellisesti perehtymällä heille lähetettyyn pysäköintipolitiikkaluonnokseen ja miettineet omia näkemyksiään jo etukäteen.

Pysäköintipolitiikan kahdestatoista kärkitöimenpiteestä moni herätti kiivasta keskustelua.

Keskustelua käytiin aina talvipysäköinnistä mobiilimaksamiseen ja asukas-pysäköinnin hinnoittelusta pysäköinninvalvontaan. Jotta yksittäisissä aiheissa päästiin syvemmälle, työstimme aihetta välillä yksin, pareittain ja pienryhmissä.

”Aihe oli vaikea ja tunteet kävivät välillä pinnassa. Tämä prosessi kuitenkin pehmensi ajatuksia.”

Pekka Montola, Kaupunkilaisten raadin jäsen

Lopullisen julkilausuman erillisiä osia tarkennettiin pienryhmissä. Kaikki raatilaiset pystyivät hyväksymään lausuman, vaikka jotakin kohtaa olisi saattanut omasta näkökulmastaan painottaa toisin. Prosessi syvensi osallistujien ymmärrystä päätöksenteon monimutkaisuudesta ja eri näkökulmien yhteensovittamisen haasteista.

Seuraava työpaja eli kaupunkilaisten paja oli vasta kolmen viikon kuluttua, joten työpajojen väliin jäi reilusti aikaa valmistella julkilausumien esitystä ja sulatella ajatuksia.

Pysäköintiraadista opittua

Fasilitoinnissa kannattaa keskittyä siihen mitä ryhmä milloinkin tarvitsee sen sijaan, että yrittää orjallisesti noudattaa ennakkosuunnitelmaa tai toteuttaa menetelmiä tarkasti ohjeiden mukaisesti. Siksi tilannetaju on tärkeää. Pysäköintiraadin aiheen sirpaloituneisuudesta johtuen päädyimme tukemaan perinteistä dynaamista fasilitointia työskentelemällä ajoittain yksin, pareittain ja hajautetuissa pienryhmissä.

Toinen työpaja: Kaupunkilaisten paja

Kaupunkilaisten pajan päätarkoituksena on kertoa, miten raati on tuloksiin päätenyt ja selvittää mitä mieltä muut kaupunkilaiset ovat tuloksista. Enää ei tuoteta uusia vastauksia, mutta julkilausuman tarkentaminen on mahdollista. Tilaisuus luo kaikille osapuolille tilan keskustella teemasta ja raadin julkilausumasta sekä pohtia yhteistä tulevaisuutta ja siihen liittyviä vaihtoehtoja. Lisäksi osallistujilla on mahdollisuus saada vastauksia itse kunkin askarruttaviin kysymyksiin sekä tilaisuus tulla kuulluksi hyväksyvässä ilmapiirissä.

Kaupunkilaisten paja on kaikille teemasta kiinnostuneille avoin tilaisuus, jota voidaan laajentaa myös virtuaalisilla osallistumismahdollisuuksilla. Mukaan kannattaa erikseen kutsua päättäjiä, virkamiehiä ja median edustajia. Tilaisuus suositellaan pidettäväksi välittömästi pysäköintiraadin päätteeksi, jolloin kaikkien raadin jäsenten osallistumi-

nen on helpompi taata. Teemasta riippuen kaupunkilaisten pajalle on hyvä varata kahdesta neljään tuntia aikaa, josta mielellään vähintään puolet on varattu osallistujien keskustelulle.

Kaupunkilaisten pajan vaiheet

Aluksi kaupunkilaisten pajassa esitellään teema, johon raati on ottanut kantaa, ja esitellään raadin julkilausuma. Tulosten lisäksi yhtä tärkeää on kertoa tarina siitä, miten raati on päätenyt kyseiseen julkilausumaan. Seuraavaksi osallistujilla on mahdollisuus keskustella aiheesta pienryhmissä. Oletetusta osallistujamäärästä ja teemasta riippuen työmenetelmäksi soveltuu esimerkiksi kahvilakeskustelut (*World Café*), *Open Space*²¹ tai näistä tekniikoista johdetut keskustelumenetelmät. Lopuksi käydään yleiskeskustelu, jossa osallistujilla on mahdollisuus

²¹ Tarkemmin menetelmistä liitteissä.

esittää mielipiteitä ja tarkentavia kysymyksiä raadin jäsenille ja asiantuntijoille sekä muille mahdollisille paikalla oleville sidosryhmille.

Esimerkki Kaupunkilaisten pajan ohjelmasta (3 h)

1. Teeman, raatiprosessin ja julkilausuman esittely (45 min)
2. Fasilitoitu (kahvila-)keskustelu pienryhmissä (90 min)
3. Avoin keskustelu: kysymyksiä raadille, paneelille, asiantuntijoille (45 min)

Kaupunkilaisten pajan keskustelumenetelmiä

Kahvilakeskusteluissa osallistujat keskustelevalle neljän tai viiden hengen pöytäryhmissä teemasta tai siihen liittyvästä kysymyksestä. Keskustelukierroksia käydään kahdesta neljään ja kierrosten välillä osallistujat siirtyvät uusiin pöytiin siten, että yksi osallistuja aina jää pöytään isännäksi seuraaville keskustelijoille. Keskustelujen sisältö tehdään näkyväksi esimerkiksi pöytäliinoille tai fläpeille. Teemasta riippuen tarkoituksenmukaista voi olla käyttää pöytäisäntinä raatilaisia, asiantuntijoita tai vapaaehtoisia osallistujia.

Open Space soveltuu käytettäväksi, mikäli teema on hyvin laaja ja vaikeasti rajattava. Siinä keskustellaan pienryhmissä osallistujien itse nostamista kysymyksistä. Keskustelukierrosten määrä riippuu käytettävästä ajasta ja teemasta. Yhdelle keskustelukierrokselle on hyvä varata aikaa vähintään puoli tuntia.

Käytännössä myös messutyypiset ratkaisut, joissa julkilausumia ja aihealueita käsitellään messuständin omaisilla työskentelypisteillä, voi soveltaa tarkoitukseen.

Pysäköintiraadissa

Pysäköintiraadissa päädyimme messutyypiseen esittelyyn, koska tuleva väkimäärä saattoi olla mitä tahansa 50–200 hengen välillä. Erillisillä ständeillä oli näkyvissä pysäköintipolitiikkaluonnoksen toimenpiteet ja raadin ehdotukset, jotka virkamiehet ja raatilaiset esittelivät. Yleisö kiersi heidän mukanaan ständiltä toiselle. Jokaisen esittelyn vieressä oli fläppi, jolle osallistujat saattoivat jättää kommenttinsa ja äänestää tarralla, kuinka toivottava tai kysymyksiä herättävä raadin julkilausuma oli.

Esittelykierroksen jälkeen osallistujilla oli mahdollisuus keskustella aiheesta pienryhmissä. Keskustelukierroksia käytiin kaksi ja kummallakin kierroksella oli seitsemän pienryhmäkeskustelua rinnakkain. Keskustelun aiheet muodostuivat pysäköintipolitiikan eri osa-alueista. Jokaisella keskustelupisteellä oli raatilainen ja kaupungin virkamies asiantuntijoina sekä lisäksi fasilitaattori tukemassa ja kirjaamassa keskustelua. Osallistujat saivat valita ne aiheet, jotka heitä eniten kiinnostivat.

Kiinnostus pienryhmiin vaihteli. Osassa keskustelua syntyi vähän, kun taas toiset aiheet keräsivät runsaasti osallistujia. Lopuksi osallistujilla oli mahdollisuus esittää kysymyksiä ja mielipiteitä eri sidosryhmistä muodostetulle asiantuntijapaneelille. Paneelin osallistui sekä kaupungin virkamiehiä että raatilaisia. Paneeliin olisi voinut osallistua myös päättäjiä.

- helposti saavutettava paikka, jossa on lämmin ja kutsuva tunnelma
- houkutteleva kutsu tai ilmoitus, jossa on kuvia ja vihjeitä siitä mitä on luvassa
- kutsutaan paikalle kaikki ne raatiin hakeneet, jotka eivät tulleet valituiksi
- kutsutaan paikalle päättäjiä, media, asiantuntijoita sekä muita sidosryhmiä
- tilaisuuden alussa järjestäjiä ja raatilaisia toivottamassa tulijat tervetulleiksi ovelle
- raadin jäsenille, asiantuntijoille ja fasilitaattoreille nimikyltit, jotta heidät erottaa yleisöstä

Kolmas työpaja: Päättäjien paja

Päättäjien pajan tarkoituksena on luoda kaikille osapuolille mahdollisuus rakentavasti pohtia yhteistä tulevaisuutta ja siihen liittyviä vaihtoehtoja. Paikalla ovat poliittiset päättäjät, tärkeimmät asiaa valmistelleet virkamiehet sekä mahdollisesti muita teemaan liittyviä asiantuntijoita sekä raadin jäsenet. Näin samassa huoneessa on poikkileikkaus melkein koko kaupungista aina palveluiden käyttäjistä sekä asukkaista päätösten valmistelijoihin ja päättäjiin. Paikalle ei kutsuta mediaa, jotta keskustelu pysyy luovana ja avoimena. Tilaisuuden jälkeen voidaan tarvittaessa pitää lehdistötilaisuus.

Tilaisuuden mielekkyyden kannalta olennaista on sopiva ajoitus käsiteltävän asian päätöksenteossa, jotta tulokset ehtivät oikea-aikaisesti viralliseen käsittelyyn. Poliittiset päättäjät ovat kiireisiä varsinkin kunnissa, joissa he hoitavat luottamustoimea oman työn ohella. Poliittisia ryhmiä on hyvä etukäteen sitouttaa kaupunkilaisten raati -prosessiin ja selvittää heille mahdollisuus käyttää kolmannen vaiheen keskustelua myös poliittisten puolueiden väliseen kantojen muodostukseen ennen virallista käsittelyä.

Päättäjien pajan vaiheet

Päättäjien pajassa aluksi esiteltiin jälleen teema, johon raati oli ottanut kantaa, sekä raadin julkilausu-

ma. Näin myös päättäjät ja asiantuntijat, jotka eivät olleet osallistuneet aikaisempiin vaiheisiin, pääsivät alusta saakka samaan keskusteluun muiden osallistujien kanssa. Seuraavaksi avattiin keskustelu itse aiheesta. Tilaisuuden lopuksi tehtiin näkyväksi, mitä osallistujat olivat löytäneet ja päättäneet prosessin aikana. Ryhmät tai yksittäiset osallistujat saattoivat lisäksi esitellä, mistä he olivat samaa mieltä, mitä kysymyksiä nousi ja mistä oltiin eri mieltä.

Esimerkki päättäjien pajan ohjelmasta (3 h)

1. Teeman, raatiprosessin ja julkilausuman esittely (30 min)
2. Pieni ryhmä: Fasilitoitu piirikeskustelu koko ryhmän kesken tai
Suuri ryhmä: Open Space keskustelu pienryhmissä (120 min)
3. Sadonkorjuu ja yhteenveto (30 min)

Vinkkejä päättäjien pajan fasilitointiin

Tilaisuuden aluksi on hyvä valaista raatityöskentelyn periaatteita ja edesauttaa rakentavan ja luottamuksellisen keskusteluilmapiirin syntymistä. Jos ryhmä on pieni, niin kaikki osallistujat voi aktivoida keskusteluun esimerkiksi kiertävällä puheenvuorolla.

Hallittavan kokoisessa ryhmässä varsinaista aiheen käsittelyä voi fasilitoida dynaamisen fasilitoinnin keinoin tai fasilitoituna piirikeskusteluna. Hallittavuus määräytyy osin fasilitaattorin kyvyn ja toisaalta teeman mukaan, mutta yleensä alle 25 hengen ryhmien kanssa voi vielä järkevästi toimia yhtenä ryhmänä.

Jos ryhmäkoko on suuri, työmenetelmäksi soveltuu open space. Jos osallistujien mielenkiinto jakautuu vahvasti teeman eri osa-alueille, open space -tyyppinen työskentely voi olla järkevää työskentelyn intensiteetin ja osallistujien motivaation ylläpitämiseksi.

Tilaisuuden voi päättää esimerkiksi kiertävään puheenvuoroon, jossa kukin osallistuja kertoo mitä vie mukanaan keskustelusta omille sidosryhmilleen. Nämä lausunnot voidaan kirjata kaikille näkyviin.

Poliittisessa keskustelussa vallan käyttö, aukto-

riteetti tai rooli keskustelussa – kuten puheenjohtajuus – voi merkittävästi vaikuttaa keskustelun laatuun. Dynaamisella fasilitoinnilla tai muilla menetelmillä voi auttaa turvallisen ja rakentavan vuorovaikutuksen syntymistä. Näin vältetään valtaasetelmien vuorovaikutusta kaventava vaikutus ja mahdollistetaan syvällisempi asian eri puolien ymmärtäminen.

Pysäköintiraadissa

Päättäjien pajan osallistujia oli yhteensä 24 henkilöä. Paikalla oli raatilaisia, valtuutettuja, kaupunkisuunnittelulautakunnan jäseniä, kaupunginhallituksen jäseniä, vuorovaikutussuunnittelijoita, kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnittelupäällikkö sekä pysäköintipolitiikkaa valmistellut liikenneinsinööri.

Keskustelu käytiin piirikeskusteluna, jossa aloituksen ja tutustumisen jälkeen esiteltiin toimenpideehdotukset ja julkilausumat osa-alueittain. Samassa yhteydessä käytiin eri näkökulmista keskustelua osa-alueittain. Kaikki olivat samassa keskustelussa koko ajan, ja keskustelun intensiteetti pysyi korkeana.

Siitä, kun raadin jäsenet olivat muutama kuukausi aikaisemmin tavanneet ensimmäistä kertaa, oli nähtävissä selvä muutos. Nyt huoneessa oli yksi yhtenäinen ryhmä, joka puhui yhdellä äänelle muodossa!

Tulokset ja tulevaisuus

Pilotin kokemukset rohkaisevat käyttämään Kaupunkilaisten raadin tapaisia vuorovaikutusmalleja ei ainoastaan kansalaisvaikuttamisen keinona vaan myös eri osapuolten välisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen edistämisessä. Osallistujat näkivät itsensä yhteisen kaupunkitilan ratkaisujen luojina ja tiedostivat oman toimintansa vaikutukset ympäristöönsä.

Pilottiprojektissa merkittävää sekä raadissa että raadin työryhmässä oli eri osapuolten välille syntynyt syvä luottamus. Haasteena on tämän luottamuksen merkityksen välittäminen ulkopuolisille aikana, jolloin media on enemmän kiinnostunut risitiridoista ja kriiseistä.

Luottamus edesauttoi mutkatonta yhteistyötä. Kaupungin edustajien, raadin jäsenten ja kunta-
liittikkojen palaute oli ylistävää ja kannustavaa. Syksyn aikana hankkeessa mukana olleet tahot useaan otteeseen kertoivat, että mallia tullaan käyttämään uudestaan.

Toivon, että asukkaiden osallisuuden vahvistaminen jatkuu tämän vuoden jälkeenkin.

– Janne Typpi, demokradiapilottiohjelman projektipäällikkö

Kokonaisuutena Kaupunkilaisten raati -demokratiapilotti onnistui hyvin. Kaikki pilottisuunnitelmassa asetetut tavoitteet saavutettiin. Hankkeessa kokeiltiin Helsingille uutta vuorovaikutusmallia, jonka kautta asukkailla oli mahdollisuus paneutua kannanoton muodostamiseen ohjatusti ja ajan kanssa.

”Pysäköintiraati oli sopivan haastava juttu, jossa oltiin vähän epä mukavuusalueella koko ajan.”

– Juha-Pekka Turunen, kaupunkisuunnitteluviraston vuorovaikutussuunnittelija

Pysäköintipolitiikan valmistelu osui raadin kanalta hyvään aikaan. Teema oli myös sopivan haastava. Ajankohta ja kaupunkisuunnitteluviraston myötävaikutus mahdollistivat sen, että pysäköin-

tiraadin julkilausuma otettiin käytännössä osaksi virallista poliittista päätöksentekoa.²² Näin ollen pilotti vahvisti demokratiaa ja helsinkiläisten vaikutusmahdollisuuksia.

Kaupungin keskushallinnon myötävaikutus oli tärkeää erityisesti pilotin alkuvaiheessa ja teeman valinnassa. Hankkeen onnistumiselle kaupunkisuunnitteluviraston sitoutuminen ja tuki oli ensisijainen. Päättäjien puolelta yli puoluerajojen osoitettu kiinnostus edesauttoi päättäjien työpajan onnistumista.

Raadin julkilausuman roolia päätöksenteon ketjussa mietittiin useaan otteeseen vuoden aikana. Lopulta tulokset otettiin osaksi pysäköintipolitiikan aineistoja lautakunnan käsittelyyn. Jatkossa on hyvä miettiä jo etukäteen, mihin päätöksenteon vaiheeseen raati syöttää näkemyksensä.

”Aikaisemmin olin usein miettinyt, että viekö vuorovaikutus aikaa vai säästääkö se sitä?”

– Marja Lintula, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston tiedottaja

Pysäköintiraadissa koettiin haasteeksi, että yhteisymmärrystä rakentanut vuorovaikutus ei kiinnosta tiedotusvälineitä yhtä paljon kuin vastakkainasettelut ja ristiriidat. Tulevien raatien viestinnässä kannattaa miettiä, miten kaupunkilaisten raadin prosessia ja tuloksia voi tehdä näkyväksi julkisuudessa ja päättäjien keskuudessa.

Työpajoissa saavutettu positiivinen ja rakentava ilmapiiri on huomionarvoinen seikka. Kaikkien osapuolten – asukkaiden, viranomaisten ja poliitikkojen – yhteisymmärrykseen johdatteleva vuorovaikutusmalli mahdollisti sen, että jokainen osapuoli saattoi turvallisesti välttää yksisilmäiset ennakkoluulot ja pyrkiä rakentavaan avoimuuteen.

Yhteiskunnan monimutkaistuessa tuotekehityksessä yleistyy käyttäjälähtöinen suunnittelu ja joukkoistaminen. Samalla päätöksenteossa painottuu yhä enemmän vuorovaikutus sekä osallistava johtaminen. Työkaluiksi tarvitaan yhä enemmän raateja ja muita vastaavia vuorovaikutusmalleja.

Uskomme, että Suomessa tullaan jatkossakin seuraamaan tätä kehitystä ja ottamaan uusia menetelmiä osaksi säännöllistä vuorovaikutusta. Toivon mukaan tämä käsikirja auttaa tässä työssä.

²² http://www.hel.fi/hki/Ksv/fi/P__t_ksenteko/Asiakirja?ls=11&doc=Ksv_2013-11-12_Kslk_30_El

Liitteet

1. Raadin kutsukirje	26
2. Kaupunkilaisten raati -tiedote.....	27
3. Raadin kyselylomake	28
4. Pysäköintiraadin demografiataulukko	29
5. Lehti-ilmoitus kaupunkilaisten pajasta.....	31
6. Tiedote kaupunkilaisten pajasta	32
7. Kutsukirje päättäjille	33
8. Kaupunkilaisten raati -tilaisuuden prosessikuvaus	34
9. Menetelmäkuvaukset:	36
a. Dynaaminen fasilitointi.....	36
b. Piirityöskentely.....	38
c. Kahvilatyöskentely.....	40
d. Open Space	42
10. Käsikirjoja ja lähteitä	44

Kiinnostaako pysäköinti – ilmoittaudu raatiin!

Helsingin kaupunki valmistelee uutta pysäköintipolitiikkaa. Pysäköintipolitiikka esitetään ensimmäistä kertaa yhtenä kokonaisuutena, joten se koskettaa laajasti Helsingin asukkaita ja yrityksiä sekä Helsingissä asioivia ja työskenteleviä. Asukkaiden mielipiteiden kokoaminen toteutetaan kaupunkilaisten raati -toimintamallilla.

Kaupunkilaisten raatiin kootaan edustava otos helsinkiläisiä eli ”Helsinki pienoiskoossa”. Tätä varten kysymme ilmoittautuneiden taustatiedot. Tietoja käytetään vain raadin jäsenten valintaan.

Raatiin voi ilmoittautua 21.3.–3.4.2013. Valinnasta ilmoitetaan sähköpostitse keskiviikkoon 10.4. mennessä kaikille ilmoittautuneille. Raatiin valitaan 16 henkeä.

Raadin työpaja pidetään 19.–20.4.2013 Helsingin keskustassa. Työpajan lisäksi raatilailla on mahdollisuus keskustella muiden kaupunkilaisten ja päättäjien kanssa aiheesta parin tunnin ajan kahtena myöhemmin tarkentuvana päivänä kevään aikana.

Raadin jäsenille on luvassa pieni palkinto.

Lisätietoja löydät osoitteesta: www.facebook.com/kaupunkilaistenraati

Kaupunkilaisten raatiin voi hakea 3.4. asti

Pysäköintipolitiikkaa arvioimaan ilmoittautunut yli 150 kaupunkilaista

Helsingin uutta pysäköintipolitiikkaa arvioivaan kaupunkilaisten raatiin on ilmoittautunut tähän mennessä yli 150 henkeä. Raatiin voi ilmoittautua 3. huhtikuuta asti kaupunkisuunnitteluviraston verkkosivuilla osoitteessa www.hel.fi/ksv ja näyttelytila Laiturilla vanhalla linja-autoasemalla, Narinkka 2.

Raatiin valitaan 16 kaupunkilaista, jotka kokoontuvat huhtikuussa kahden päivän työpajaan muodostamaan kannanoton valmisteilla olevasta pysäköintipolitiikasta. Kannanotto esitellään kevään aikana päättäjille ja muille kaupunkilaisille.

Kaupunkilaisten raati on Helsingissä uusi kansalaisosallistumisen tapa. Hankkeen tavoitteena on pilotoida uutta toimintamallia osallistumisen ja alueellisen vaikuttamisen lisäämiseksi.

Pysäköintipolitiikan toimenpide-ehdotuksiin kuuluu mm. pysäköintipaikkojen käytön tehostaminen, tonttien autopaikkamäärää ohjaavien säännösten tarkistaminen, asunnon ja autopaikan kustannusten erottaminen, asukas- ja yrityspysäköinnin hinnan korottaminen, pysäköinninvalvonnan lisääminen ja tehostaminen sekä pysäköinnin mobiili- ja verkkopalveluiden kehittäminen.

Lisätiedot:

Kaupunkilaisten raati

– *Jan-Erik Tarpila*, Suomen Fasilitaattorit ry, p. 040 514 2335

– *Antti Möller*, Ajatuspaja Visio, 044 737 3570

Pysäköintipolitiikka

– *Juha Hietanen*, kaupunkisuunnitteluvirasto, p. 09 310 37120

www.facebook.com/kaupunkilaistenraati

http://www.hel.fi/hki/Ksv/fi/Uutiset/kaupunkilaisten_raati

Liite: Ilmoittautumislomake raatiin

Nimi

Puhelinnumero.....

Sähköpostiosoite.....

Katuosoite

Postinumero

Postitoimipaikka

Olen tarkistanut, että pääsen osallistumaan raadin ensimmäiseen työpajaan perjantaina 19.4. noin kello 14–20 ja lauantaina 20.4. noin kello 10–16.

☐ Kyllä

☐ Ei

☐ Muu, mikä?

Sukupuoli

☐ nainen

☐ mies

Ikä

☐ alle 15 vuotta

☐ 15–19 vuotta

☐ 20–29 vuotta

☐ 30–39 vuotta

☐ 40–49 vuotta

☐ 50–59 vuotta

☐ 60–69 vuotta

☐ yli 70 vuotta

Talouteni käytössä on auto

☐ kyllä

☐ ei

Liikun yleensä (merkitse 3 yleisintä liikkumistapaa: yleisin = 1, seuraavaksi yleisin = 2, jne.):

☐ henkilöautolla

☐ julkisilla (bussi, ratikka, metro, juna, taksi, jne.)

☐ liityntäpysäköintiä hyödyntäen julkisilla

☐ pyörällä

☐ jalan

☐ muulla tavoin, miten?

Olen liikuntarajoitteinen

☐ kyllä

☐ ei

☐ en osaa sanoa

Olen (tarvittaessa voit valita useita vaihtoehtoja)

☐ työssäkäyvä

☐ yrittäjä

☐ työtön

☐ perhevapaalla, koti-äiti tai -isä

☐ eläkeläinen

☐ opiskelija tai koululainen

☐ muu, mikä?

Asuntotyyppi

☐ kerrostalo

☐ rivitalo

☐ omakotitalo tai paritalo

☐ muu, mikä?

Asumismuoto

☐ omistusasunto tai -talo

☐ vuokra-asunto

☐ muu, mikä?

Taloudessani on lapsia

☐ kyllä

☐ ei

Valitse seuraavista sinua mahdollisesti koskevat vaihtoehdot

☐ Olen luottamushenkilö lautakunnassa tmv. poliittisessa toimielimessä.

☐ Työskentelen organisaatiossa, joka käsittelee pysäköintiin liittyviä asioita.

Kerro lyhyesti, miksi haluat osallistua pysäköinti-politiikan valmisteluun ja kaupunkilaisten raatiin.

.....

.....

.....

.....

Liite: Demografiataulukko

Sukupuoli

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	nainen	8	50,00%					
2.	mies	8	50,00%					
	Yhteensä	16	100%					

Ikä

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	alle 15 vuotta	0	0,00%					
2.	15 - 19 vuotta	0	0,00%					
3.	20 - 29 vuotta	3	18,75%					
4.	30 - 39 vuotta	4	25,00%					
5.	40 - 49 vuotta	6	37,50%					
6.	50 - 59 vuotta	1	6,25%					
7.	60 - 69 vuotta	2	12,50%					
8.	yli 70 vuotta	0	0,00%					
	Yhteensä	16	100%					

Talouteni käytössä on auto

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	kyllä	8	50,00%					
2.	ei	8	50,00%					
	Yhteensä	16	100%					

Liikun yleensä (merkitse 3 yleisintä liikkumistapaa: yleisin = 1, seuraavaksi yleisin = 2, jne.)

Sijoitus	1		2		3	
	n	%	n	%	n	%
julkisilla	7	43,75%	4	25,00%	5	31,25%
henkilöautolla	6	37,50%	3	18,75%	1	6,25%
pyörällä	2	12,50%	2	12,50%	3	18,75%
jalan	1	6,25%	7	43,75%	6	37,50%
liityntäpysäköinti	0	0,00%	0	0,00%	1	6,25%
Yhteensä	16	100,00%	16	100,00%	16	100,00%

Olen liikuntarajoitteinen

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	kyllä	2	12,50%					
2.	ei	14	87,50%					
3.	en osaa sanoa	0	0,00%					
	Yhteensä	16	100%					

Asuntotyyppi

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	kerrostalo	14	87,50%					
2.	rivitalo	1	6,25%					
3.	omakotitalo tai pt	0	0,00%					
4.	muu, mikä?	1	6,25%					
	Yhteensä	16	100%					

Asumismuoto

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	omistusasunto tai -	11	68,75%					
2.	vuokra-asunto	4	25,00%					
3.	muu, mikä?	1	6,25%					
	Yhteensä	16	100%					

Olen (tarvittaessa voit valita useita vaihtoehtoja)

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	työssäkäyvä	11	68,75%					
2.	yrittäjä	5	31,25%					
3.	työtön	1	6,25%					
4.	perhevapaalla, koti-	1	6,25%					
5.	eläkeläinen	3	18,75%					
6.	opiskelija tai	1	6,25%					
7.	muu, mikä?	0	0,00%					
	Yhteensä							

Taloudessani on lapsia

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	kyllä	7	43,75%					
2.	ei	9	56,25%					
	Yhteensä	16	100%					

Valitse seuraavista sinua mahdollisesti koskevat vaihtoehdot

(Raadin ulkopuolelle rajattiin poliittiset päätöksentekijät sekä henkilöt jotka työskentelevät organisaatioissa, jotka käsittelevät pysäköintiin liittyviä asioita.)

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Olen luottamushenkilö lautakunnassa tmv. poliittisessa toimielimessä.	0	0,00%					
2.	Työskentelen organisaatiossa, joka käsittelee pysäköintiin liittyviä asioita.	0	0,00%					
	Yhteensä							

Postinumero

00100, 00130, 00160, 00200, 00250, 00250, 00320, 00350,

00380, 00410, 00500, 00530, 00560, 00770, 00910, 00930

(Raadin jäsenistä oli kantakaupungissa asuvia 50 % ja esikakaupungissa asuvia 50 %.)

Liite: Kutsu kaupunkilaisten pajaan, lehti-ilmoitus

Kaupunkilaisten pysäköintipaja 13.5. Laiturilla

Tule keskustelemaan pysäköinnistä!

Helsingiläisistä koottu Kaupunkilaisten raati on ottanut kantaa Helsingin valmistelemaan pysäköintipoliitiikkaan, jossa linjataan mm. pysäköintipaikkojen rakentamista ja sijoittumista, paikkojen rakentamiskustannusten jakoperusteita sekä pysäköinnin hinnoittelua.

Raadin kannanotot ja pysäköintipoliitiikan sisältämät suunnitelmat esitellään Kaupunkilaisten pysäköintipajassa maanantaina 13. toukokuuta kello 17–20 infokeskus Laiturilla vanhalla linja-autoasemalla Kampissa (Narinkka 2).

Tervetuloa keskustelemaan Helsingin pysäköinnin tulevaisuudesta kaupunkilaisten ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Tilaisuudessa on kahvitarjoilu.

Vastaa myös pysäköintipoliitiikkaan liittyvään verkkokyselyyn osoitteessa www.hel.fi/liikennesuunnittelu.

Kaupunkilaisten pysäköintipajan järjestävät Helsingin kaupunki, Ajatuspaja Visio ja Suomen Fasilitaattorit ry.

Tulevia tapahtumia Laiturilla:

- 22.5. Yleiskaavakahvit
- 13.6. Liikenteen kehittämisohjelman työpaja

Kaupunkilaisten raadin pysäköintilinjauksista keskustellaan Laiturilla 13.5.

Viidentoista helsinkiläisen muodostama kaupunkilaisten raati löysi monia kannatettavia ajatuksia kaupungin valmistelemasta pysäköintipolitiikasta. Raati muun muassa tehostaisi pysäköinninvalvontaa, laajentaisi vuorottelupysäköintiä uusille alueille, lisäisi progressiota pysäköinnin hinnoitteluun ja vahvistaisi käyttäjä maksaa -periaatetta pysäköinnissä.

Kaupunkilaisten raati kokoontui huhtikuussa kahden päivän työpajaan muodostamaan kannanoton Helsingin pysäköintipolitiikasta. Raadin julkilausumat esitellään kaikille kaupunkilaisille maanantaina 13. toukokuuta kello 17–20 Kaupunkilaisten pysäköintipajassa infokeskus Laiturilla vanhalla linja-autoasemalla, Narinkka 2.

Tilaisuudessa myös muilla kaupunkilaisilla on mahdollisuus ottaa kantaa raadin julkilausumaan, jota vielä kehitetään saadun palautteen pohjalta. Myöhemmin keväällä kannanotto esitellään vielä Helsingin päättäjille.

Helsinkiläiset voivat ottaa kantaa pysäköintipolitiikkaan myös verkkokyselyllä, joka löytyy osoitteesta www.hel.fi/liikennesuunnittelu. Kysely on avoinna 10. kesäkuuta asti.

Helsingin valmisteleman pysäköintipolitiikan toimenpide-ehdotuksiin kuuluu mm. pysäköintipaikkojen käytön tehostaminen, tonttien autopaikkamäärää ohjaavien säännösten tarkistaminen, asunnon ja autopaikan kustannusten erottaminen, asukas- ja yrityspysäköinnin hinnan korottaminen, pysäköinninvalvonnan lisääminen ja tehostaminen sekä pysäköinnin mobiili- ja verkkopalveluiden kehittäminen.

Raati ehdottaa pysäköinnin teemapäivää

Kaupunkilaisten raati täydensi toimenpiteitä myös omalla ehdotuksellaan. Raati ehdotti pysäköinnin teemapäivää, joka koostuisi tietoiskuista ja erilaisista tapahtumista, kuten harjoitteista ja kilpailuista. Tavoitteena on positiivisella koulutuksella ja opastuksella vahvistaa pysäköintitietämystä ja -taitoja.

– On hienoa, että raati löysi pysäköintipolitiikkaan kokonaan uuden, viestinnällisen näkökulman, vuorovaikutussuunnittelija Juha-Pekka Turunen kaupunkisuunnitteluvirastosta kiittelee.

Kaupunkilaisten raati -hankkeen koordinaattori Antti Möller kuvaa raadin työskentelyä hyvin motivoituneeksi, paikoin kiihkeäksi, mutta samalla eriäviä mielipiteitä kunnioittavaksi.

– Aihe oli vaikea ja tunteet kävivät välillä pinnassa. Tämä prosessi kuitenkin pehmensi ajatuksia, kommentoi raadin jäsen Pekka Montola työskentelyä.

Myös raadin toinen jäsen, Tuomo Kuivamäki oli tyytyväinen raadin työskentelyyn.

– Jos tämä raati on kaupunki pienoiskoossa, niin Helsinki on kyllä hieno kaupunki.

Raadin jäsenet valittiin avoimella haulla. Hakijoita oli lähes 200. Mukaan haluttiin tasapuolisesti eri-ikäisiä ja eri tavoin liikkuvia asukkaita eri puolilta kaupunkia.

Raati-hankkeen tavoitteena on vahvistaa kaupungin demokratiaa ja pilotoida uutta toimintamallia osallistumisen ja alueellisen vaikuttamisen lisäämiseksi. Tarkoituksena on löytää malli, jota voidaan käyttää myös jatkossa.

Kaupunkilaisten raadin järjestävät Helsingin kaupunki, Ajatuspaja Visio ja Suomen Fasilitaattorit ry. Hanke on yksi Helsingin kymmenestä demokraatiapilotista, jotka valittiin viime syksynä avoimen haun kautta.

Kaupunkisuunnittelulautakunta käsitteli pysäköintipolitiikkaa huhtikuussa. Seuraavaksi pysäköintipolitiikkaan ottaa kantaa kaupunginhallitus.

Lisätiedot:

Kaupunkilaisten raati

– Antti Möller, Ajatuspaja Visio, 044 737 3570

– Jan-Erik Tarpila, Suomen Fasilitaattorit ry, p. 040 514 2335

Pysäköintipolitiikka

– Juha Hietanen, kaupunkisuunnitteluvirasto, p. 09 310 37120

Lisätietoa verkossa:

www.facebook.com/kaupunkilaistenraati

<http://demokratia.hel.fi>

Pysäköintipolitiikan luonnos: <http://www.hel.fi...>

Liite: Kutsukirje päättäjille

Hyvät Helsingin päättäjät,

Meillä on ilo kutsua teidät päättäjien pysäköintipajaan. Tämä kaupunkilaisten raati -demokratiapilotin viimeinen osuus järjestetään **torstaina 19.9. klo 16-20 Laiturilla**.

Pyydämme ystävällisesti ilmoittamaan osallistumisestanne **keskiviikkoon 11.9. mennessä** hankkeen koordinaattorille Antti Möllerille, antti.moller@visili.fi (044-7373570). Mikäli olette henkilökohtaisesti estynyt niin toivomme, että pyytäisitte puolueestanne jonkun tulemaan paikalle sijaisenaan.

Työpajan tavoite ja eteneminen

Työpajan tavoitteena on evästää teitä, kaupungin päättäjiä, kaupunkilaisten näkemyksillä tulevasta Helsingin pysäköintipolitiikasta. Raadin edustajat toimivat kaikkien helsinkiläisten sanansaattajina. Tarkoitus on noteerata, mitkä ovat tärkeitä asiakohtia ja mihin suuntaan pysäköintiolosuhteita toivotaan kehitettävän.

Aika on hyvin rajallinen, joten emme oleta, että kaikissa asioissa löytyisi kaikkein jakama yhteisymmärrys. Toki toivomme, että niin käy. Tärkeintä on kuitenkin käydä rikas keskustelu, jonka jälkeen kaikilla osanottajilla on jalostuneempi näkemys aiheesta. Työpajassa kaikki mielipiteet, huolet ja ratkaisuehdotukset ovat tasavertaisia.

Tilaisuuden aluksi kerromme lyhyesti siitä, mitä raadissa on tähän asti tapahtunut. Kertaamme myös pysäköintipolitiikan luonnoksen toimenpide-ehdotukset sekä raadin kannanotot (liitteenä). Tämän jälkeen käydään kaksivaiheinen ohjattu keskustelu ammattitaitoisten fasilitaattorien vetämänä. Tilaisuudessa on tarjolla pieni iltapala ja kahvit.

Lisätiedot

Helsingin kaupunki on ensimmäistä kertaa linjaamassa pysäköintipolitiikkaansa kokonaisvaltaisesti. Kaupunkisuunnitteluvirasto on teettänyt aiheesta selvityksen, jonka pohjalta Helsinkiä pienoiskoossa edustava 15 kaupunkilaisen raati on ohjatusti käsitellyt pysäköinnin tulevaisuutta. Keskustelujen lopputuloksena on syntynyt yhteinen kannanotto kärkitoimenpide-ehdotuksiin. Lisäksi kärkitoimenpiteitä ja raadin kannanottoja on esitelty ja käsitelty kaupunkilaisten kanssa muun muassa 13. toukokuuta järjestetyssä kaikille avoimessa pysäköintipajassa sekä verkkokeskusteluissa.

Kaupunkilaisten raati on demokratiapilotti ja osa kaupungin alueellisen osallistumisen kokeilua. Sen toteutuksesta vastaavat kaupunkisuunnitteluviraston kanssa yhteistyössä Suomen Fasilitaattorit ry ja Ajatuspaja Visio.

Tervetuloa mukaan!
Ville Lehmuskoski
liikennesuunnittelupäällikkö

Liite: Kaupunkilaisten pysäköintiraadin vaiheet

Työpaja I: Kaupunkilaisten raati

Paikka: Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston info- ja näyttelytila Laituri Kampissa.

Tarjoilut: Illallinen tai lounas sekä lisäksi tarjolla jatkuvasti hedelmiä, pikkupurtavaa ja juotavaa.

Päivä I

Aika: Perjantai klo 14:00–19:00 ja illallinen noin klo 16:00–17:00

Aloituis

Noin 60 minuuttia. Paikalla raadin jäsenet ja fasilitaattorit.

1. Tervetuloitotukset, läsnäoloon virittäytyminen sekä yhteistyön periaatteet
2. Osallistujille puheenvuoro: Mikä on tuonut tähän raatiin ja mitä sinulla on mielessä.
3. Työjärjestyspuheenvuoro: ohjelma, aikataulu, tauot sekä prosessin ja raadin periaatteiden kuvaaminen.

Raadin teema ja lähtökohdat

Noin 60 minuuttia. Paikalla myös pysäköintipolitiikkaehdotusta valmistelleet virkamiehet.

4. Johdanto ja lähtökohdat kaupunkisuunnitteluviraston puolesta. Liikennesuunnittelupäällikkö raatilaiset tervetulleeksi ja todeta raadin merkitys tavallisen kaupunkilaisen mielipiteen tuojana.
5. Asiantuntijat esittelevät pysäköintipolitiikan ja raatilaiset voivat kysyä aiheesta.
6. Virkamiehet selkeyttävät mihin asioihin viranomaiset kaipaavat, että raatilaiset ottavat kantaa ja mikä on raadin olemassaolon tarkoitus. Mitä toiveita julkilausumien muodon suhteen, jotta ne parhaiten hyödyttäisivät suunnittelijoita ja päättäjiä. Raatilaiset itse päättävät viime kädessä mitkä aiheet he kokevat tärkeiksi ja mihin he haluavat ottaa kantaa.

Pysäköinnin tulevaisuus Helsingissä – Keskustelu I

Noin 90 minuuttia. Asiantuntijat poistuvat ja raati kokoontuu suljettujen ovien takana. Menetelmänä vaihtoehtoja synnyttävä keskustelu (dynaaminen fasilitointi) tuettuna pienryhmätyöskentelyllä, parikeskusteluilla ja tuumaustauoilla.

7. Johdatus dynaamiseen fasilitointiin.
8. Aloituskierros: Jokainen saa puheenvuoron ja keskustelu sekä teema saadaan avatuksi: "Mitä ajatuksia pysäköinti herättää sinussa? Mikä sinua koskettaa, mitä pidät tärkeänä?"
9. Keskustelua dynaamisesti fasilitoituna teemasta.

Ensimmäisen päivän lopetus

Noin 30 minuuttia.

10. Keskustelun yhteenveto
11. Alustus huomiseen päivään ja alitajunnalle kotiläksy: kirjoittakaa yön aikana alitajuisesti tulevat kysymykset ja ajatukset muistiin ettei unohdu
12. Kiertävä puheenvuoro lopuksi

Päivä II

Aika: Lauantai klo 10:00–16:00 ja lounas noin klo 12:00–13:00

Aloituis

Noin 30 minuuttia. Paikalla raadin jäsenet ja fasilitaattorit.

1. Aamupala ja sisäänkirjautuminen, eli annetaan jokaiselle puheenvuoro
2. Käytännön asiat ja orientoituminen keskusteluun

Pysäköinnin tulevaisuus Helsingissä – Keskustelu II

Noin 90 minuuttia.

3. Toinen dynaamisesti fasilitoitu keskustelu.

Yhteisymmärryksen kiteyttäminen

Noin 60 minuuttia. Ohjattua työskentelyä (yksin, pareittain ja pienryhmissä) oleellisen rajaamiseksi, ryhmittelemiseksi ja konsensuksen tason näkyväksi tekemiseksi.

4. Tehdään näkyväksi tärkeimmäksi koetut keskustelussa nousseet asiat joiden osalta osallistujat ovat valmiita ottamaan vastuuta.
5. Ryhmitellään keskeiset esille nostetut asiat aihealueittain (13 kpl) yksilö- ja parityöskentelynä.
6. Tehdään näkyväksi ryhmän konsensuksen taso aihealueittain liittyen ehdotettuihin kärkitoimenpiteisiin ja ryhmän kannanottoihin. Jokainen ottaa kantaa omalta osaltaan kannattaako ehdotusta vai onko vielä avoimia kysymyksiä tai huolia ehdotuksen suhteen.
7. Tunnistetaan minkä aihealueiden osalta vallitsee yhteisymmärrys ja minkä osalta on vielä avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset ja huolenaiheet tehdään näkyväksi keskustelulla.

Julkilausuman muodostaminen

Noin 90 minuuttia.

8. Jakaudutaan pienryhmiin valmistelevaan alustavia kannanottoja pienryhmissä.
9. Esitellään ehdotukset ja tehdään näkyväksi konsensuksen taso. Jos hyväksytään sellaisenaan, niin siirrytään seuraavaan aihealueeseen. Jos ehdotus herättää kysymyksiä niin katsotaan voidaanko ehdotus muotoilla uudestaan. Pienet muutokset tehdään saman tien. Jos ei päästä yhteisymmärrykseen, niin ne kohdat jätetään pois tai tarvittaessa merkitään kannanottoon, että kyseisen kohdan osalta ei päästy yhteisymmärrykseen.
10. Ryhmät tarkentavat kannanottoja ja kokoavat julkilausumat seinille näkyville.
11. Varmistetaan, että kaikki kokevat lopulliset kannanotot hyväksyttävinä ja tarvittaessa tehdään vielä viimeiset pienimuotoiset tarkennukset.

Lopetus

Noin 30 minuuttia.

12. Lopetusseremoniat ja kiitokset
13. Lopetuspuheenvuoro kaikille

Liite: Dynaaminen fasilitointi

Päätöksenteosta ja kilpailusta vapaa keskustelu rakentaa siltoja ihmisten välille ja mahdollistaa vaihtoehtojen esiin nousemisen; sellaisten mahdollisuuksien, joiden kanssa kaikki ovat valmiita elämään.

Mitä Dynaaminen fasilitointi on

Dynaaminen fasilitointi (DF) on Jim Roughin kehittämä työskentelytapa joka hyödyntää ryhmän energiaa kahlitsematta ajattelua ennalta määritellyllä työjärjestyksellä tai suorittamisen pakolla. Kun vapaudumme hetkeksi tarpeesta tehdä päätöksiä, mahdollistamme luovan vaihtoehtojen synnyttämisen ilman analyttistä ja kriittistä vuorovaikutusta. Työskentely perustuu kilpailun ja vastakkainasettelun sijaan yhteistyöhön ja eri näkökulmien näkyväksi tekemiseen.

Dynaaminen fasilitointi on nopea tapa synnyttää laadukkaita ratkaisuvaihtoehtoja erilaisten ja ristiriitaisten näkemysten vallitessa eri näkökulmia edustavien osapuolten yhteistyönä. Työskentely mahdollistaa jokaisen yksilön osaamisen hyödyntämisen samalla kun lopputulos ei ole riippuvainen yksittäisistä yksilöistä. Keskustelu mahdollistaa kokonaisuuden kannalta hyvien valintojen synnyttämisen yhteisymmärryksessä.

Kokonaiskuvan muodostuminen

Työskentely auttaa tekemään yhteisen todellisuuden ja ajattelun kaikille näkyväksi. Jokaisella on oma osuutensa kokonaisuudesta, aivan kuin palapelin rakentamisessa. Jokainen voi aloittaa rakentamaan kokonaisuutta omasta kulmasta tai viitekehyksestä; tästä huolimatta palapelistä syntyy lopuksi yhtenäinen kokonaisuus. Energia käytetään erimielisyyksien ratkaisemiseen sijaan palapelin kokoamiseen.

Miten DF eroaa muista lähestymistavoista

Dynaamisen fasilitoinnin vaihtoehtojen synnyttämisen kauneus piilee siinä ristiriitaisuudessa, että päätöksenteosta pidättäytyminen auttaa synnyttämään kokonaisuuden kannalta luovia ja rakentavia ratkaisuja. DF poikkeaa monesta muusta päätöksentekomenetelmästä monella tavalla.

Jokaisen mielipidettä arvostetaan ja jokaisen näkemykset ovat prosessin kannalta yhtä lailla hyväksyttäviä.

Ihmiset voivat olla päätöksentekoprosessissa eri vaiheissa ilman, että tämä häiritsee prosessia.

Erilaisuus ja erimielisyys eivät ole ongelmia jotka tulisi heti ratkaista. Keskustelussa vastakkainasettelut nähdään positiivisena ilmiönä, jotka lisäävät ymmärrystä kokonaisuudesta.

Tavoitteena ei ole kompromissien tai sovittavien ratkaisujen löytäminen. Tavoitteena on synnyttää kokonaisuuden kannalta hyviä vaihtoehtoja.

Fasilitaattorin rooli

Fasilitaattorin tehtävänä on antaa ryhmän energian virrata vapaasti ja:

- varmistaa, että osallistujat kokevat osallistumisansa turvalliseksi,
- toivottaa tervetulleeksi erilaiset ja eriävät näkökulmat,
- herättää ryhmä ajattelemaan sekä älyllä että tunteella,
- auttaa ihmisiä tulemaan kuulluksi ja ymmärretyksi sekä
- auttaa ryhmää rakentavan vuorovaikutuksen sudenkuoppien yli.

Fasilitaattorin tehtävänä ei ole:

- johdatella ryhmää,
- sovitella erimielisyyksiä,
- ohjata sopimaan tai päättämään asioista,
- ohjata tai kontrolloida ihmisten käyttäytymistä tai
- ottaa ryhmän puolesta vastuuta edistymisestä.

Neljä dokumentointiluokkaa

Keskustelu ja jokainen kommentti kirjataan kaikkien osallistujien nähtäväksi. Tyypillisesti tähän käytetään neljää fläppitaulua, piirtotauluja tai paperilakanoita, mutta virtuaaliset visualisointitekniikat tarjoavat jo hyviä vaihtoehtoja perinteisille tavoille. Kommentit kirjataan neljään luokkaan:

1. **Faktat** – aiheen kannalta relevantteja objektivisia kiistattomia totuuksia ja havaintoja. Avainkysymys on: "Mitä me tiedämme tästä?"
2. **Huolenaiheet** – osallistujien tärkeäksi kokemina asioita, joista he haluavat pitää huolen. Huolenaiheissa korostuvat subjektiiviset tunteet ja arvot
3. **Avainkysymykset** – keskeiset haasteet ja mikä on kaikkein oleellisinta aiheen kannalta. Tämä on tulkinnallinen näkökulma. Mistä tässä on kysymys?
4. **Vaihtoehdot** – ideoita, mahdollisuuksia ja ratkaisuvaihtoehtoja. Alkuvaiheessa ideat voivat perustua tunteisiin ja ennakkokäsityksiin. Keskustelun edetessä alustavista vaihtoehtoista alkaa muotoutua jalostettuja ratkaisuvaihtoehtoja.

Kun työskentely on edennyt siihen vaiheeseen, että ilmeisiä yhteisiä ratkaisuja, valintoja ja kantoja on muodostunut, voidaan löydökset kirjata ylös erikseen:

5. **Löydöt** – ratkaisut, valinnat, toimenpiteet ja kannanotot. Listoihin tallennetaan se kollektiivinen ilmeinen totuus joka on löytynyt yhteistyön tuloksena. Muistiin kirjataan keskenään ristiriidattomat asiat; sellaiset asiat joiden takana kaikki osallistujat pystyvät seisomaan.

Vaihtoehtojen synnyttäminen

Keskustelun ohjaaja voi aloittaa työskentelyn suoraan avaamalla keskustelu aiheesta ja kirjaamalla kommentteja fläpeille. Fasilitaattori voi myös keskustelun aluksi kysyä: "Mistä asioista haluatte keskustella?" ja auttaa ryhmää tarkentamaan mistä keskustelu halutaan aloittaa.

Keskustelu ja jokainen kommentti kirjataan kaikkien osallistujien nähtäväksi käyttäen edellä mainittuja neljää dokumentointiluokkaa: 1) Faktat, 2) Huolenaiheet, 3) Avainkysymykset ja 4) Vaihtoehdot

Fasilitaattori kirjaa ajatuksia, tunteita, faktoja ja ideoita sellaisina kuin ne tulevat. Osallistujien ei tarvitse kyetä kuvaamaan loogisesti käsillä olevaa haastetta. Fasilitaattori antaa kulloinkin vuorossa olevalle osallistujalle mahdollisuuden tehdä koko päättely- ja ajatusketjunsä näkyväksi juuri sellaisena kuin asianomainen sen näkee.

Fasilitaattori suojaa jokaista puhujaa arvostelulta. Jos joku on eri mieltä, fasilitaattori auttaa muotoilemaan kannanoton huolenaiheeksi ja lisää tämän uudeksi palaksi kokonaisuutta. Kokonaisuuden hahmottumisen kannalta on tärkeä varmistaa, että erilaiset ja eriävät näkökulmat koetaan tervetulleiksi.

Kun ilmeiset ratkaisut ja valinnat ovat muodostuneet, voidaan löydökset kirjata. Tässä vaiheessa ei yleensä ole enää tarvetta tehdä päätöksiä asioista. Tarvittaessa konsensuksen tason voi selvittää ja muotoiluja tarkentaa vastaamaan syntyneitä yhteistä mielipidettä.

Oren Lyons, Onandaga Iroquois -heimon uskonvartija, kuvailee heimoneuvostonsa perinnettä seuraavasti:

”Me keskustelemme kunnes jäljellä ei ole mitään muuta kuin ilmeinen totuus. Kun ilmeinen totuus on löytynyt, ei ole tarvetta tehdä päätöksiä. Tämän kaltainen totuus ei vain vapauta ihmisiä – se mahdollistaa ryhmien ja yhteisöjen itseorganisoitumisen.”

Keskustelun luonnolliset vaiheet

Keskustelua ei ohjata minkään tyyppillisen päätöksenteon vaiheita noudattaen, vaan ryhmä itse valitsee kulun keskustelulle. Tästä huolimatta voidaan yleensä havaita joitain luonnollisia vaiheita keskustelussa, jotka myös vaikuttavat siihen miten ryhmän energia kehittyy työskentelyn kuluessa.

- **Luottamuksen rakentamisen vaihe**
Ihmisillä voi jo keskusteluun tullessa olla voimakkaita mielipiteitä tai valmiita ratkaisuja mielessään. Kun mielessä olevat vaihtoehdot saadaan kirjattua näkyväksi vapautuu energiaa kokonaisuuden ja muiden vaihtoehtojen tutkimiseen.
- **Tutkimisen ja jakamisen vaihe**
Palapelin kokoaminen alkaa toden teolla vasta, kun pääällimmäiset tunteet ja ajatukset on saatu julki lausuttua. Tällöin ihmiset alkavat jakaa tietoaan sekä haluavat hahmottaa mistä kokonaisuudessa on kysymys.
- **Merkitysten rakentamisen vaihe**
Käsitteltävää aihetta tutkitaan syvällisemmin, ehkä muotoillaan aihe uudella tavalla ja löydetään uusia

kysymyksiä. Tässä vaiheessa pohditaan mikä on oleellista ja mitä oikeasti halutaan.

- **Luomisen vaihe**
Keskustelun edetessä ihmiset kokevat jossain vaiheessa tarvetta luovuuteen. Tässä vaiheessa ryhmän energia yleensä nousee ja halutaan löytää uusia ajatuspolkuja.
- **Löytämisen vaihe**
Kaiken hämmennyksen ja vaihtoehtojen kirjon jälkeen asiat alkavat muotoutumaan ja selkeytymään. Aletaan näkemään yhteisiä merkityksiä ja muodostamaan yhteistä käsitystä tulevaisuudesta. Läpimurto voi tässä vaiheessa tulla milloin vain ja ilmeinen totuus näyttäytyä.

Lisätietoja

Tämä menetelmäkuvaus on soveltaen muokattu Jim Roughin työn pohjalta ja poimittu Jan-Erik Tarpilan käsikirjasta Väinämöinen – Facilitating the Invisible, 2006.¹

Kattavampi Dynaamisen fasilitoinnin suomenkielinen opas löytyy Facilitation Arenan sivuilta: www.facilitationarena.com

Manual for Dynamic Facilitation by Rosa Zubizarreta (2006 Version). <http://www.co-intelligence.org/DFManual.html>

Dynamic Facilitation Associates: <http://tobe.net/DF/dynamicfacilitation.html> www.DynamicFacilitation.com

The Co-Intelligence Institute: www.co-intelligence.org

¹ cc 2013 Jan-Erik Tarpila. Some rights reserved: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/> www.facilitationarena.com

Liite: Piirityöskentely

Mikä muuttuu kun siirrymme piiriin? Mitä sisimmässäsi tapahtuu kun astut piiriin? Näennäisesti pieni muutos voi merkittävästi muuttaa vuorovaikutustamme sekä sitä miten koemme itsemme osana ryhmää ja prosessia.

Piirin voima

Piirissä on läsnäolevaan vuorovaikutukseen virittävää taikaa. Piirissä on helppo nähdä muut ja tulla nähdyksi. Suuri osa viestinnästämme on sanatonta. Piiri tukee kokonaisvaltaista vuorovaikutusta tasa-arvoisesti ja toisia kunnioittavasti. Piirissä vaikuttaminen ja vaikuttaminen tapahtuvat luontevasti. Vastavuoroisuus on rakentavan vuorovaikutuksen lähtökohta.

Ihmiset ovat vuosituhansia kulttuurista riippumatta kokoontuneet piiriin käymään merkityksellisiä keskusteluja. Piiri on useimmissa kulttuureissa ollut päätöksenteon, yhdessä ajattelun, tarinaoppimisen ja yhdessäolon perusta. Piiri on ihmisille luonnollinen tapa itseorganisoitua kun käydään merkityksellisiä keskusteluja. Piirityöskentely ei siis ole uusi keksintö. Olemme vain unohtaneet miten kuunnella ja olla läsnä luonnollisessa toisiamme kunnioittavassa vuorovaikutuksessa.

Tarkoitus

Yhdessäolon tarkoitus tuo ihmiset piiriin ja myös pitää piirin koossa. Piiri hajoaa ja ihmiset jatkavat matkaansa kun tarkoitus on täytynyt tai kadonnut. Järjenvastaisesti piirin kokoavana voimana voi myös olla yhdessäolon tarkoituksen etsiminen. Ihmisillä on synnynnäinen yhteenkuuluvuuden tarve, joka tuo ihmisiä yhteen. *Kutsu* auttaa ihmisiä tarttumaan yhteiseen keskusteluun ja selkeyttää tarkoitusta. Yleensä kutsun esittää isäntä.

Kolme piirin osaa

Piiri koostuu keskustasta, itse piiristä ja ulkokehästä.

Keskusta on sekä symbolinen tila että välineellinen elementti. Keskusta edustaa yhdessäolon tarkoitusta. Keskustassa on perinteisesti jotain hyödyllistä ja kaunistaa.

Piiri koostuu niistä ihmisistä, jotka välittävät tarkoituksesta riittävästi ollakseen paikalla. Ilman ihmisiä jotka välittävät ei ole piiriä.

Ulkokehä on viitekehys, joka edustaa kaikkea sitä mitä tapahtuu ennen ja jälkeen piirin sekä sen ohessa. Se kutsuu ihmiset piiriin ja antaa piirille olemassaolon tarkoituksen. Se auttaa ymmärtämään mitä piirissä tapahtuu ja miksi.

Kolme työmuotoa

Piirityöskentelyssä on kolme työmuotoa: hiljaisuus, puhuvan esineen rituaali ja avoin keskustelu. Mikään näistä ei ole yksinään riittävä, mutta yhdessä nämä mahdollistavat rikastavan vuorovaikutuksen.

- 1. Hiljaisuus,**
reflektointi ja sanaton viestintä ovat oleellisia osia piirityöskentelyä. Hyvään keskusteluun kuuluu

turvallinen ajattelulle ja läsnäololle tilaa antava hiljaisuus. Hiljaisuus antaa aikaa reflektiolle sekä tunteiden ja tuntemusten aistimiselle. Hiljentyminen voi auttaa käsittelemään vaikeita kysymyksiä tai auttaa eksynnyttä ryhmää näkemään unohtuneen tarkoituksen uudelleen. Joskus näemme enemmän kun hidastamme.

- 2. Puhuvan esineen rituaali**

tai maanläheisemmin *kiertävä puheenvuoro*, on työskentelymuoto jossa puhe-esineen haltijalla on oikeus tulla keskeytyksettä kuulluksi; muilla on mahdollisuus nauttia ja kuunnella. *Puhe-esinettä* hyödynnetään erityisesti aloituksen ja lopetuksen yhteydessä, mutta myös kun ryhmän tarvitsee hidastaa vauhtia tai kun ryhmä jämähtää paikoilleen ja halutaan antaa jokaiselle mahdollisuus tulla kuulluksi. Esimerkiksi tarinankerrontaan puhe-esine soveltuu mainiosti. Puhe-esine antaa ajan ja tilan myös olla hiljaa sen aikaa kun puhe-esine on kädessä.

- 3. Avoin keskustelu**

on hyödyksi kun vuorovaikutusta halutaan ruokkia spontaaneilla reaktioilla, suorilla kommenteil-la, täydentävillä kysymyksillä, uusilla ajatuksilla ja aidoilla mielipiteillä. Avoin keskustelu antaa tilaa hyväksyä muiden ajatuksia ja jatkaa näistä. Tämä mahdollistaa kollektiivisen luovuuden ja ajattelun tilan.

- X. Piirin ulkopuolinen työskentely**

Piiri voi olla keskeinen työmuoto, mutta ei välttämättä ainoa. Piirikeskustelun ohessa voi hyödyntää piirin ulkopuolella tapahtuvaa työskentelyä ja ajoittain organisoitua piirin rakenteista vapaana.

Kolme vaihetta

Piiriin tulo tapahtuu aloituspisteen ja sisäänkirjautumisen kautta. Piiristä poistutaan uloskirjautumisen ja lopetusseremonian kautta. Välissä on varsinainen piirityöskentely.

Piiriin tuleminen

Aloituspiste on rituaali, joka auttaa ihmisiä siirtymään piirityöskentelyyn. Se voi olla hetken hiljaisuus, kertomus tai mitä tahansa joka virittää ihmiset olemaan yhtä ryhmää.

Sisäänkirjautuminen tarkoittaa puheenvuoron antamista jokaiselle osallistujalle ennen keskustelun avaamista. Kiertävä puheenvuoro on yleisin ja selkein tapa jakaa puheenvuorot. Jokainen saa mahdollisuuden tulla kuulluksi, mutta ei velvollisuutta puhua. Jos joku haluaa olla käyttämättä puheoikeutta, hänellä on mahdollisuus vielä tulla kuulluksi muiden jälkeen. Ajatusten sanoittaminen ja tarinat kytkevät piirin jäsenet yhteen ja synnyttävät osallisuutta alusta alkaen. Sisäänkirjautuminen auttaa orientoitumaan tarkoitukseen.

Piiristä poistuminen

Uloskirjautumisen yhteydessä jokaiselle osallistujalle

annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi. Kiertävä puheenvuoro on yleisesti käytetty uloskirjautumisen muoto. Uloskirjautuminen antaa mahdollisuuden reflektoida keskustelua ja tehdä näkyväksi mitä on tapahtunut, päätetty, löydetty ja unohdettu. Se antaa myös mahdollisuuden jakaa mitä ihmiset kantavat piiristä ulos sydämissään ja ajatuksissaan. Tämä on myös oivallinen paikka kiittää sekä tuulettaa lopetuksen hetkillä läsnä olevia tunteita ja ajatuksia.

Lopetusseremonia auttaa osallistujia siirtymään piiristä ulos. Piiri voidaan päättää esimerkiksi kiitospuheeseen, skoolaukseen, yhteishalaukseen tai hetken hiljaisuuteen.

Piirikeskustelussa, jossa ei ole selkeää ajallista alkua tai loppua, ei välttämättä ole myöskään aloituspistettä tai lopetusseremonioita. Osallistujien sisäänkirjautuminen sekä uloskirjautuminen on kuitenkin suositeltavaa silloin kun joku astuu piiriin tai poistuu piiristä. Sisäänkirjautumisen yhteydessä voi esimerkiksi kertoa mistä tulee ja mitä lahjoja – ruokaa, juomaa, tarinoita – tuo piiriin.

Kolme työkalua

Piirityöskentely itsessään perustuu hyvin yksinkertaisiin rakenteisiin ja turhaa työkalujen ja tekniikoiden tuomaa kontrollia tulee välttää. Yleisiä ja vahvoja työkaluja ovat kuitenkin:

- 1. Puhe-esine,**
jota käytetään kuuntelun ja läsnäolon virittämiseen sekä puheenvuorojen rauhoittamiseen. Puhe-esineen haltijalla on oikeus tulla kuulluksi keskeytyksellä ja halutessaan mahdollisuus olla hiljaa. Puhe-esine voi olla mikä tahansa esine jota pystyy kierrättämään ryhmässä, kuten keppi, kivi, ruokakulho, piippu, hattu tai kynä. Puhe-esineen tulee olla tunnistettava ja sekaannusten välttämiseksi se kannattaa pyhittää tarkoitukselleen.
- 2. Keskusta**
ja esineet keskustassa. Piirin keskustaan voi kerätä yhdessäolon tarkoitusta ilmentäviä esineitä. Keskustassa voi myös olla yhdessäoloa tukevia hyödykkeitä, kuten ruokaa, juomaa, nuotio, muistiinpanovälineitä, kukkia, tms. Keskustaan kannattaa aina asettaa jotain joka auttaa muodostamaan keskustan.
- 3. Ääniesine**
on mikä tahansa esine jolla voidaan synnyttää erotuva mutta miellyttävä äänimerkki. Tarkoitukseen sopii esimerkiksi pieni kello, lasi ja lusikka, tingsha tai triangeli. Ääntä voidaan hyödyntää merkinantovälineenä, esimerkiksi:
 - ryhmän pysäyttämiseksi,
 - ryhmän koolle kutsumiseksi,
 - jonkin vaiheen alkamisen tai loppumisen merkinä.

Suuressa ryhmässä käden nostaminen voi olla tehokkaampi keino pysäyttää ryhmä. Sovitaan että kun joku nostaa käden ylös, tulee niiden jotka sen näkevät nostaa

heti käsi ylös ja hiljentyä kuuntelemaan mitä tapahtuu. Viesti etenee aallon omaisesti, tavoittaa nopeasti kaikki osallistujat ja hiljentää ryhmän.

Turvallisuus

Piirityöskentelyn onnistumisen kannalta tärkein yksittäinen tekijä on turvallisuus. Ilman osallistujien turvallisuuden tunnetta hyvin vähän hyvää tapahtuu ja piiri voi tuntua jopa ahdistavalta. Vapaaehtoisuus, yhteinen tarkoitus, tasa-arvoinen piirirakenne, sopimukset ja periaatteet sekä puhe-esine yleensä riittävät turvallisen tilan luomiseksi.

Kolme sopimusta

Sopimukset auttavat ylläpitämään luovaa tilaa sekä rakentavaa ja luottamuksellista vuorovaikutusta piirissä. Yleistä on sopia vapauksista, vastuista ja luottamuksellisuudesta. Tarkoitus määrittelee minkälaiset sopimukset auttavat parhaiten.

1. Vapaus

Meillä on vapaus arvokkaasti olla sitä mitä jo olemme, siten miten itse valitsemme ja nauttia piirin antimista ilman osallistumisen pakkoa. Piirissä oleminen perustuu vapaaehtoisuuteen.

2. Vastuu

Johtajuus kuuluu kaikille ryhmässä. Pidä huolta ryhmästä ja itsestäsi. Pyydä jos tarvitset jotain ja auta jos ryhmä tarvitsee jotain. Pidä huolta ryhmän energiasta.

3. Luottamuksellisuus

Kaikki henkilökohtaiseksi tai luottamukselliseksi tulkittava pysyköön piirin keskuudessa.

Sopimukset auttavat ryhmää organisoitumaan ja itseohjautumaan. Vapauksien ja vastuiden näkyväksi tekeminen auttaa murtamaan kuviteltuja rajoja. Ilman vapauksien määrittelyä ryhmä muodostaa kuvitelmia kontrollista ja käyttäytymismormeista.

Piirikeskusteluista lisää

Tämä menetelmäkuvaus on poimittu Jan-Erik Tarpilan käsikirjasta *Väinämöinen – Facilitating the Invisible*, 2006.² Oppaina ja innoittajina piirityöskentelyn tutkimisessa ovat olleet Christina Baldwin ja Ann Linnea.

Kattavampi suomenkielinen piirikeskusteluopas löytyy Facilitation Arenan sivuilta: www.facilitationarena.com

Basic Guidelines for Calling a Circle: www.peerspirit.com

Thinking on the underpinnings of David's Bohm's Dialogue process: Bohmian Dialogue

² cc 2013 Jan-Erik Tarpila. Some rights reserved: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/> www.facilitationarena.com

Liite: Kahvilatyöskentely

Kahvilatyöskentely (World Café) on keskusteluun perustuva menetelmä, jonka voima on eri pöydissä tapahtuvien keskustelujen sisältöjen ja löydösten tehokkaassa kierrättämisessä. Ajatukset ja ideat ristipölyttyvät hyvin nopeasti ja tehokkaasti, mikä mahdollistaa ryhmän kollektiivisen viisauden ja luovuuden hyödyntämisen.

Kahvilatyöskentely pähkinänkuoressa

Kahvilatyöskentelyssä keskustelua käydään tyypillisesti neljän tai viiden hengen pöytäryhmissä. Pöytäryhmät keskustelevat annetusta aiheesta tai kysymyksestä. Pöytäryhmät kirjaavat keskustelunsa hedelmiä pöytäliinoille. Ajoittain osallistujat vaihtavat pöytiä. Pöytään jää yksi henkilö toivottamaan seuraavat tulijat tervetulleiksi ja lyhyesti kuvaamaan aikaisempaa keskustelua apunaan pöytäliinaan tehdyt kirjaukset ja piirrokset. Luonnollisen keskusteluilmapiirin tukemiseksi voi luoda kahvilamaisen tunnelman järjestelyillä. Osallistumisen ja rakentavan keskustelun tukemiseksi voidaan sopia keskustelun periaatteista ja muodollisuuksista. Keskustelu voi myös olla kahvilakeskustelulle luontaista täysin vapaata ja itseohjautuvaa.

Kahvilakeskustelun organisoiminen

Seuraavassa on kuvattu yksinkertaisuudessaan miten kahvilakeskustelu voidaan organisoida.

- Järjestä ihmiset istumaan neljän tai viiden henkilön ryhmiin kahvilatyypisiin pöytiin tai keskusteluryhmiin.
- Varaa aikaa useammalle keskustelukierrokselle. Tyypillisesti riittävän ajatustenvaihdon varmistamiseksi riittää kolme keskustelukierrosta. Kukin keskustelukierros kestää yleensä 20-30 minuuttia.
- Valitse käsiteltävä kysymys tai aihe. Kysymykset määrittelevät keskustelun luonteen ja tarkoituksen. Hyvä kysymys koetaan merkitykselliseksi, yhdistää ihmisiä ja on rakentava. Pienryhmät käsittelevät samoja tai samantapaisia kysymyksiä rinnan eri pöydissä.

- Kannusta ihmisiä kirjoittelemaan ja piirtelemään pöytäliinoille keskustelussa esiin nousevia ajatuksia ja löydöksiä.
- Keskustelukierroksen päättyessä pyydä yhtä henkilöä jäämään pöytään pöytäisännäksi ja muita siirtymään muihin pöytiin tiedon lähettiläinä. Lähettiläät kuljettavat ideoita, ajatuksia, merkityksiä ja kysymyksiä muihin pöytiin.
- Pyydä isäntää toivottamaan tulijat tervetulleiksi ja lyhyesti jakamaan aikaisemman keskustelun keskeiset ideat, teemat ja kysymykset. Kannusta uusia osallistujia yhdistelemään muiden pöytien keskusteluja.
- Tarjoamalla ihmisille mahdollisuuden käydä useampia keskustelukierroksia eri ihmisten kanssa, ideat ja ajatukset ristipölyttyvät tehokkaasti. Jossain vaiheessa ristipölytystä koko ryhmän kantavimmat ajatukset ja ideat ovat kantautuneet aikaisemmista pöydistä jokaiseen pöytään.
- Viimeisen kierroksen alkaessa, ihmisiä voi pyytää palaamaan alkuperäiseen ryhmäänsä tekemään yhteenvedon löydöksistä. Tässä vaiheessa voidaan käyttää syventävää kysymystä keskustelun pohjana ja auttaa osallistujia orientoitumaan käytäntöön viemiseen, yhteenvetoon tai kiteyttämiseen.
- Löydökset ja keskeiset ideat, ajatukset ja kysymykset voi lopuksi jakaa koko ryhmän keskustelussa.

Aiheesta ja käytettävästä ajasta riippuen voidaan valita mitkä kysymykset palvelevat parhaiten tarkoitusta, montako keskustelukierrosta kannattaa käydä ja paljonko näille varataan aikaa.

Kahvilatyöskentelyn periaatteet

Kahvilatyöskentelyn organisoiminen ja fasilitointi ei ole vaikeaa. Kahvilatyöskentely on joustava ja sopeutuva tapa auttaa ryhmiä pääsemään yhteiseen keskusteluun. Periaatteista on hyötyä kahvilakeskusteluja suunnitellesasi, mutta käytännössä oma luovuutesi vain on rajana sille minkälaisia kahvilakeskusteluja synnyttät.

- **Tarkoituksen kirkastaminen**
Tarkoitus on kaiken lähtökohta. Keskustelun teema, rajausta ("joen törmät") ja tarkoitus antavat merkityksen kysymyksille ja rajat keskustelulle. Tarkoitus määrittelee myös ketkä kuuluvat järjestelmään, ketkä kutsutaan ja ketkä tulevat paikalle. Tarkoitus määrittelee myös keskustelun lajin. Onko tarkoitus rakentaa suhteita, jakaa tietoa, synnyttää vaihtoehtoja vai etsiä yhteisymmärrystä.
- **Luo vieraanvarainen tila keskustelulle**
Tila on yksi osallistuja, aika mahdollistaa keskustelun ja tunnelma säätelee vuorovaikutuksen luonnetta. Isännöinnissä on kyse enemmän asenteesta kuin tehtävästä. Fyysinen ja henkinen tila luo turvallisuutta ja kutsuu keskusteluun. Kun ihmiset tuntevat olonsa mukavaksi ja tervetulleeksi, he pystyvät olemaan luovia ja rakentavia.

- **Tutkikaa kysymyksiä, joilla on merkitystä**
Kysymykset palvelevat tarkoitusta. Kahvilakeskustelun suunnittelun vaikein ja merkittävin vaihe on kysymysten rakentaminen. Kahvilan aikana voidaan tutkia yhtä kysymystä tai useampaa kysymystä, jotka tällöin progressiivisesti auttavat osallistujia syventämään dialogia keskustelukierrosten vaihtuessa. Myös kahvilakeskustelussa itsessään voidaan keskittyä vaikuttavien ja merkittävien kysymysten etsimiseen siinä missä vastauksienkin. Hyvät kysymykset koskettavat osallistujia, liittyvät arvoihin ja unelmiin, ovat haastavia mutta ymmärrettäviä ja koskettavat monia rajapintoja ja sidosryhmiä.
- **Kannusta kaikkia vaikuttamaan**
Olemme tietoisia osallistumisen tärkeydestä, mutta ihmiset eivät halua pelkästään osallistua vaan he haluavat olla hyödyksi ja vaikuttaa. Luo edellytyksiä vaikuttamiselle, mutta anna myös tilaa seurata ja kuunnella jos osallistuja näin haluaa valita. Pienryhmäkeskusteluissa jokainen luonnostaan vaikuttaa välittömästi omaan pienryhmään ja sitä kautta voi myös vaikuttaa kokonaisuuteen. Isäntien ohjeistuksella ja pöytä-etiketillä voidaan luoda rakenteita, jotka lisäävät tasa-arvoisia vaikuttamismahdollisuuksia.
- **Ristipölytä ja yhdistele eri näkökulmia**
Mahdollisuus vaihtaa ajatuksia useassa pöydässä, tavata uusia ihmisiä, aktiivisesti jakaa ajatuksia ja yhdistää omia ajatuksia jatkuvasti suurenevaan ajatusten piiriin, on kahvilatyöskentelyn tunnusmerkki ja vahvuus. Kollektiivisen tiedon jakaminen ja rikastaminen lisäävät kokonaisuuden ymmärrystä ja yllätyksellisten uusien näkökulmien mahdollisuutta.
- **Tunnistakaa ja jakakaa löydökset**
Kuuntelemisen ja tiedon jakamisen myötä ihmiset alkavat hahmottamaan kuvioita ja yhteyksiä jotka linkittävät heidät toisiinsa ja kokonaisuuteen. Keskustelukierrosten päätteeksi on hyvä tehdä näkyväksi yhteiset löydökset ja tunnistaa yhteiset linjat ja käsiteltyjen kysymysten taustalta löytyneet ydinkysymykset. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi koko ryhmän kesken käytävässä (piiri)keskustelussa ja kiertävää puheenvuoroa hyödyntäen. Tarvittaessa ennen tätä voidaan eri pöytäkuntien yhteenvetoihin tutustua hajautevasti messu- tai näyttelytyyppisesti pöytäliinalta toiselle kiertäen pienryhmissä.

Kahvilamenetelmän monet kasvot

Menetelmä on useimmille tuttu, mutta kuitenkin moninaisuudessaan vieras. Kahvilakeskusteluja voi rakentaa, ihmisten kiertoa ja kysymysten käyttöä varioimalla räätälöidä helposti eri tavoin palvelemaan eri tarkoituksia.

Tilan valinta voi mahdollistaa kahvilakeskustelujen käytön yllättävissäkin ympäristöissä ja tilanteissa.

Kahvilakeskusteluja voi toteuttaa esimerkiksi bussissa, käytävillä, kaduilla, autoissa työmatkalla, kanooteissa melontaretkellä tai vaikka puistossa firman kesäretkellä.

Parhaimmillaan kahvilatyöskentely auttaa jakamaan tietoa ja ideoita sekä synnyttämään yhteistä näkemystä. Päätöksentekoon tai konkreettiseen tulevaisuuden suunnitteluun menetelmä sopii huonommin.

Variaatiosta ja käyttötarkoituksesta riippuen kahvilakeskusteluja kutsutaan esimerkiksi seuraavilla nimillä: Learning Café, Knowledge Café, Wisdom Café, Dynamic Teaming, Treasure Hunt, Rotating Teams, Conversation Café tai Community Café. Läheisiä menetelmiä ovat myös ristipölytysmessut, galleriakävelyt (Gallery Walk) ja ryhmämessut. Yleensä kahvilatyöskentely nimetään tarkoituksen mukaan, kuten esimerkiksi: Action, Strategy, Culture, Future, jne. Café.

Kahvilatyöskentelyn synty

Kahvilatyöskentely on saanut alkunsa 1995 kun Juanita Brown ja David Isaacs olivat kutsuneet ihmisiä kotiinsa piirikeskusteluun. Sateen yllättäessä ryhmä organisoitui pienryhmiin jatkamaan keskustelua. Ryhmät kirjassivat keskustelun hedelmiä pöytäliinoille. Ajoittain työskentely keskeytettiin ja ihmiset vaihtoivat keskusteluryhmiä kierrättääkseen ideoita ja ajatuksia. Näin oli luotu uusi sosiaalinen innovaatio joka levisi nopeasti ympäri maailman.

Kahvilatyöskentelystä lisää

Tämä menetelmäkuvaus on poimittu Jan-Erik Tarpilan käsikirjasta *Väinämöinen – Facilitating the Invisible*, 2006.
³ Alunperin sisältö on muokattu World Café verkoston avoimen aineiston pohjalta.

Kahvilatyöskentelystä lisää suomenkielellä löytyy Facilitation Arenan sivuilta: www.facilitationarena.com

World Café. A quick reference guide for putting conversations to work: <http://www.theworldcafe.com/pdfs/cafetogo.pdf>

Slocum, Nikki. Participatory Methods Toolkit: A Practitioner's Manual Section: "Method: The World Café": http://www.kbs-frb.be/uploadedFiles/KBS-FRB/Files/EN/PUB_1540_Toolkit_13_WorldCafe.pdf

The World Café Community Foundation:
<http://www.theworldcafe.com/method.html>

The World Café Community:
<http://www.theworldcafecommunity.org>

The World Café @ Wikipedia:
http://en.wikipedia.org/wiki/The_World_Cafe

³ cc 2013 Jan-Erik Tarpila. Some rights reserved:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>
www.facilitationarena.com

Liite: Open Space

Open Space on yksi voimakkaimmista ja vaikuttavimmista fasilitointimenetelmistä. Open Space tarjoaa mullistavan tavan hyödyntää ihmisten energiaa ja itseohjautuvuutta.

Open Space on menetelmä ja filosofia erilaisten kokoon-
tumisten toteuttamiseksi. Open Space menetelmällä voi-
daan toteuttaa muutaman ihmisen kokouksia tai jopa
tuhansien ihmisten suurryhmäinterventioita. Menetel-
mä antaa ihmisille mahdollisuuden ottaa vastuuta heitä
kiinnostavista asioista. Se antaa ihmisille mahdollisuu-
den olla siellä missä heidän intohimonsa ja kykynsä ovat.

Open Space mahdollistaa työskentelyn ihmisten
kanssa sellaisina kuin he ovat. Kenelläkään ei ole tarvetta
muuttaa ketään aktiivisemmiksi, innostuneemmiksi,
motivoituneemmiksi tai miksikään muuksi, mitä he
itse eivät valitse olla. Open Space kokouksissa yksi jos
toinen on hurautunut osallistaviin kokouksiin ja löytänyt
uuden tavan suhtautua tekemiseen, ihmisiin sekä ennen
kaikkea itseensä.

Open Space pähkinänkuoressa

Open Space alkaa ilman muodollista työjärjestystä.
Osallistujat rakentavat kokouksen työjärjestyksen sekä
itseohjautuvasti organisoituvat työskentelemään valit-
semiensa aiheiden parissa. Kokoon-
tutumisen tarkoitus ja
teema ohjaavat kokouksen työjärjestyksen rakentumista
ja ihmisten energian suuntautumista.

Organisoitumisen kulmakivet

Open Space kokousten onnistumisen edellytys on osal-
listujien oma intohimo käsiteltävää asiaa kohtaan sekä
vastuun ottaminen. Järjestämisen edellytyksenä on, että
johto on riittävän rohkea päästämään ryhmässä piile-
vät voimat vapaaksi ja antaa ryhmälle sekä sen kaikille
osallistujille puhevallan. Mikäli johto haluaa kontrolloida
työjärjestystä ja keskustelua, kannattaa valita jokin muu
työmuoto.

Open Space soveltuu parhaiten kun mahdollisimman
moni seuraavista olosuhteista vallitsee:

- Ryhmällä on todella tärkeä aito haaste tai kysy-
mys käsillä, johon ei ole valmiita vastauksia
- Osallistujaryhmä on monimuotoinen
- Käsiteltävä asia on monimutkainen tai laaja
- Ihmiset ovat sitoutuneita ja valmiita ottamaan
vastuuta käsiteltävästä aiheesta
- Ihmiset ovat intohimoisia käsiteltävän asian suh-
teen (konflikti on yksi intohimon oire)
- Päätöksiä olisi pitänyt saada aikaiseksi jo eilen

Yksi laki ja kehoitus

Open Space kokousten toimivuus ja itseohjautuvuus
perustuu ”kahden jalan lakiin”, eli annetaan ihmisille
mahdollisuus osallistua niihin keskusteluihin joihin
heillä on intohimoa, niihin keskusteluihin joista he itse
saavat jotain tai joissa he itse voivat tuottaa lisäarvoa. Kai-

killä on mahdollisuus tuoda tärkeäksi kokemansa aiheet
työjärjestykseen ja saada käsiteltäväksi kaikki tärkeäksi
katsomansa asiat sopivaksi katsomassaan laajuudessa,
edellyttäen, että nostavat asiat käsiteltäväksi.

1§ Kahden jalan laki!

Jos huomaat ryhmässä ajatuksesi lähtevän vaelta-
maan, anna jalkojen seurata perässä, ja kunnioita
ryhmää poissaolollasi. Siirry sinne missä sinulla on
saatavaa ja annettavaa.

Valmistaudu yllättymään!

Monimuotoisessa ryhmässä voi syntyä asioita jotka
ylittävät jokaisen yksittäisen osallistujan vilskeimät-
kin ennako-odotukset. Jos emme ole avoimia ja
valmiita kyseenalaistamaan omaa työjärjestystämme,
niin emme ole valmiita ottamaan vastaan kaikkea
mitä Open Space keskustelut voivat tarjota.

Viisi roolia

Ihmiset tulkitsevat kahden jalan lakia eritavoin. Ihmiset
voivat myös vaihtaa roolia useaan otteeseen kokouksen
aikana oman energian mukaan.

1. Isäntä

Isäntä on henkilö, jolla on aihe. Isäntä kutsuu ko-
kouksen koolle, toivottaa ihmiset tervetulleeksi,
aloittaa kokouksen kun siltä tuntuu ja varmistaa
että ryhmä tallentaa keskustelun löydökset.

2. Osallistuja

osallistuja noudattaa kahden jalan lakia ja osallis-
tuu niihin kokouksiin joissa kokee jotain saavan-
sa ja antavansa.

3. Mehiläiset

ottavat kahden jalan lain hyvin vakavasti. He len-
tävät kokouksesta kokoukseen ja ristipölyttävät
ajatuksia ja ideoita keskustelusta toiseen.

4. Perhoset

ottavat asiat kevyemmin. Voi olla, että nämä
ihmiset eivät löydä lainkaan kokoukseen. Heidät
voi löytää kahvilasta, patiolta tai aulabaarista.
Perhoset ovat satunnaisten kohtaamisten ja kes-
kustelujen keskuksia. He houkuttelevat luokseen
ohikulkevia ihmisiä ja mahdollistavat yllättävien
keskustelujen syntyminen.

5. Kirahvit

tarkkailevat sivusta mitä muut tekevät. Välillä voi
olla hyvä levätä ja kerätä voimia. Intensiivinen
dialogi ja tarkkaavainen läsnäolo voi uuvuttaa.

Viisi periaatetta

Kahden jalan lain lisäksi itseohjautumista ja suhtautu-
mista työskentelyyn ohjaa seuraavat periaatteet:

1. Kuka tuleekin, on se oikea henkilö!

Luotetaan, että viisaus ratkaisujen löytämiseen
on huoneessa ja, että paikalle tulevat ihmiset ovat
oikeita koska he välittävät asiasta. Ihmiset jotka
välittävät eri tavoin ja eri näkökulmista mahdol-
listaa rikkaan vuorovaikutuksen.

2. **Mitä tapahtuukin on mitä on tapahtuakseen!**
Tietoinen läsnäolo ja keskittyminen siihen mitä on ja millä on merkitystä sinulle takaa parhaan tuloksen. Jätetään jossittelut siitä mitä olisimme voineet tehdä jos...
3. **Kun se alkaa, niin se alkaa.**
Luovuus ei käynnisty käskystä. Milloin aloitattekin, niin on oikea aika aloittaa!
4. **Kun se on ohi, se on ohi!**
Kyse on suhtautumisesta ajankäyttöön. Kun työ on tehty, niin siirrytään muiden haasteiden pariin. Tai kun suunnitellun lopetusajankohdan hetkellä keskustelu vastaa herää, niin se ei ole ohi.
5. **Missä se tapahtuukin, on se oikea paikka!**
Merkittävät asiat tapahtuvat yhtä lailla niin käytävillä ja kahviloissa kuin seminaari- tai kokoushuoneissakin.

Open Spacen lupaus

Open Space tarjoaa osallistujille jotain mitä monet muut työskentelymenetelmät eivät mahdollista:

- Kaikki osallistujien tärkeäksi kokemat asiat nostetaan esille
- Jokaista kysymystä käsitellään siinä mittakaavassa kuin mitä osallistajat itse valitsevat
- Kaikki osallistajat saavat mahdollisuuden keskustella tärkeäksi kokemiensa henkilöiden kanssa
- Ihmiset organisoituvat ottamaan vastuuta tulevasta toimenpiteistä
- Kaikki tärkeänä pidetyt asiat dokumentoidaan muistioon, jonka jokainen osallistuja saa jo kokouksen aikana

Miten Open Space eroaa muista menetelmistä

Open Space kokouksessa osallistujille annetaan täysi vastuu kokouksen työjärjestyksestä ja sisällöstä sekä organisoitumisesta keskusteluissa. Kokouksen rakenne antaa selkeät pelisäännöt kokoukselle samaan aikaan kuin se antaa mahdollisimman paljon tilaa. Open Space kokouksen osallistuja pääsee kokemaan minkälaista on työskennellä itseorganisoiuvassa järjestelmässä, jossa on hajautettu johtajuus, itseohjautuvat ryhmät ja jossa yhteistyö luo rakentavan rikastavan vuorovaikutuksen ilmapiiriin.

Open Space sovelluksia

Kokousmuotoa käytetään monissa eri yhteyksissä. Täysimittaisena toteutuksena se soveltuu erityisesti kehitys- ja muutosprosessien suunnitteluun ja toimeenpanoon. Täysimittainen Open Space kokous kestää normaalisti kaksi yötä ja 16 tuntia jakautuen kolmelle päivälle. Lyhytkestoisemmissa alle 12 tunnin kokouksissa Open Space soveltuu mainiosti tämän lisäksi osaamisen ja kokemusten vaihtoon sekä koulutustilaisuuksiin.

Open Space soveltuu hyvin tärkeiden, kiireellisten

ja monimutkaisten asioiden käsittelyyn. Open Space on menetelmänä erittäin joustava ja soveltuu viiden ihmisen kokouksista tuhansien ihmisten kokousten toteuttamiseen. Menetelmää käytetään muun muassa seuraavanlaisten ryhmätilanteiden rakenteena:

- vuorovaikutteiset konferenssit,
- verkostotapaamiset,
- suunnittelukokoukset,
- osaamisen jakaminen sekä
- organisaatioretriitit.

Open Spacen historia

Harrison Owen istui 1983 lukemassa järjestämänsä kansainvälisen konferenssin palautteita. Hän oli vuoden ahkerasti pieteetillä valmistellut konferenssia. Kaikki pitivät konferenssia onnistuneena, mutta kaikkein antoisimpana osana konferenssia pidettiin kahvitaukoja – ainoa asia johon Harrison ei ollut millään tavalla vaikuttanut. Myös hän itse oli tuntenut samoin ja tästä suivaantuneena hän päätti kehittää kokousmuodon, jossa kahvitaukojen tapaan osallistujat itse muodostavat ohjelman sekä organisoituvat itse toimimaan. Kokous, joka on yhtä kahvitaukoa! Nerokkaan yksinkertainen konsepti osoittautui erittäin tehokkaaksi. Tänä päivänä menetelmää käytetään onnistuneesti ympäri maailman mitä erilaisempien kokoontumisten perusrakenteena.

Lisätietoja Open Space menetelmästä

Open Space kokouksen käytännönjärjestelyihin löytyy vinkkejä Open Space käsikirjasta:
www.openspaceworld.com/users_guide.htm

Tämä menetelmäkuvaus on poimittu Jan-Erik Tarpilan käsikirjasta *Väinämöinen – Facilitating the Invisible, 2006*.⁴ Fasilitoinnista ja Open Space työskentelystä löytyy lisätietoja Facilitation Arenan sivuilta: www.facilitationarena.com

Open Space @ Wikipedia:

http://en.wikipedia.org/wiki/Open_Space_Technology

⁴ cc 2013 Jan-Erik Tarpila. Some rights reserved:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/www.facilitationarena.com>

Liite: Kansalaisraatioppaita ja -käsikirjoja

- Atlee Tom, Evolver Editions (2012). Empowering Public Wisdom: A Practical Vision of Citizen-Led Politics.
<http://empoweringpublicwisdom.us/>
- Atlee Tom (2003). The Tao of Democracy: Using Co-intelligence to Create a World that Works for All.
<http://www.taoofdemocracy.com/>
- Australian National University, Dialogue methods forum. Muun muassa Mooney, Gavin (2010): A Handbook on Citizens' Juries. <http://i2s.anu.edu.au/forums/dialogue-methods-forum/methods>
- Carson Lyn, Carolyn Hendriks, Jane Palmer, Stuart White & Jesse Blackadder (2003). Consult your community: A handbook. A guide to using citizens' juries. NSW Premier's Department: Sydney.
http://www.activedemocracy.net/articles/cj_handbook.pdf
- Carson, Lynn, Christopher Sargent & Jesse Blackadder (2004): Consult your community: A guide to running a youth jury. NSW Premier's Department: Sydney.
<http://www.activedemocracy.net/parrayouth/docs/youth-juries-handbook.pdf>
- Lipton Bruce, Bhaerman Steve (2010). Spontaneous Evolution: Our Positive Future and a Way to Get There from Here. <http://www.brucelipton.com/spontaneous-evolution-overview>
- McCormick Joseph, Bhaerman Steve (2011). Reuniting America: A Toolkit for Changing the Political Game.
<http://ncdd.org/rc/wp-content/uploads/ReunitingAmericaEBook.pdf>
- Raisio Harri, Vartiainen Pirkko (2011): Osallistumisen illuusiosta aitoon vaikuttamiseen. Deliberatiivisesta demokratiasta ja kansalaisraatien toteuttamisesta Suomessa. Kuntaliitto.
http://shop.kunnat.net/download.php?filename=uploads/kansalaisosallistumisensialto_ebook.pdf
- Richard K. Moore (2005). Escaping the Matrix: How We the People Can Change the World.
<http://escapingthematrix.org/>
- Rough Jim (2002). Society's Breakthrough! Releasing Essential Wisdom and Virtue in All the People
<http://www.societysbreakthrough.com/>
- Slocum, Nikki (2005): Participatory Methods Toolkit. A practitioner's manual. Method: Citizens Jury.
http://archive.unu.edu/hq/library/Collection/PDF_files/CRIS/PMT.pdf
- Veasey, Keiko & Doug Nethercut (2004): Citizens Jury Handbook. The Jefferson-Center.
<http://www.jefferson-center.org>